AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

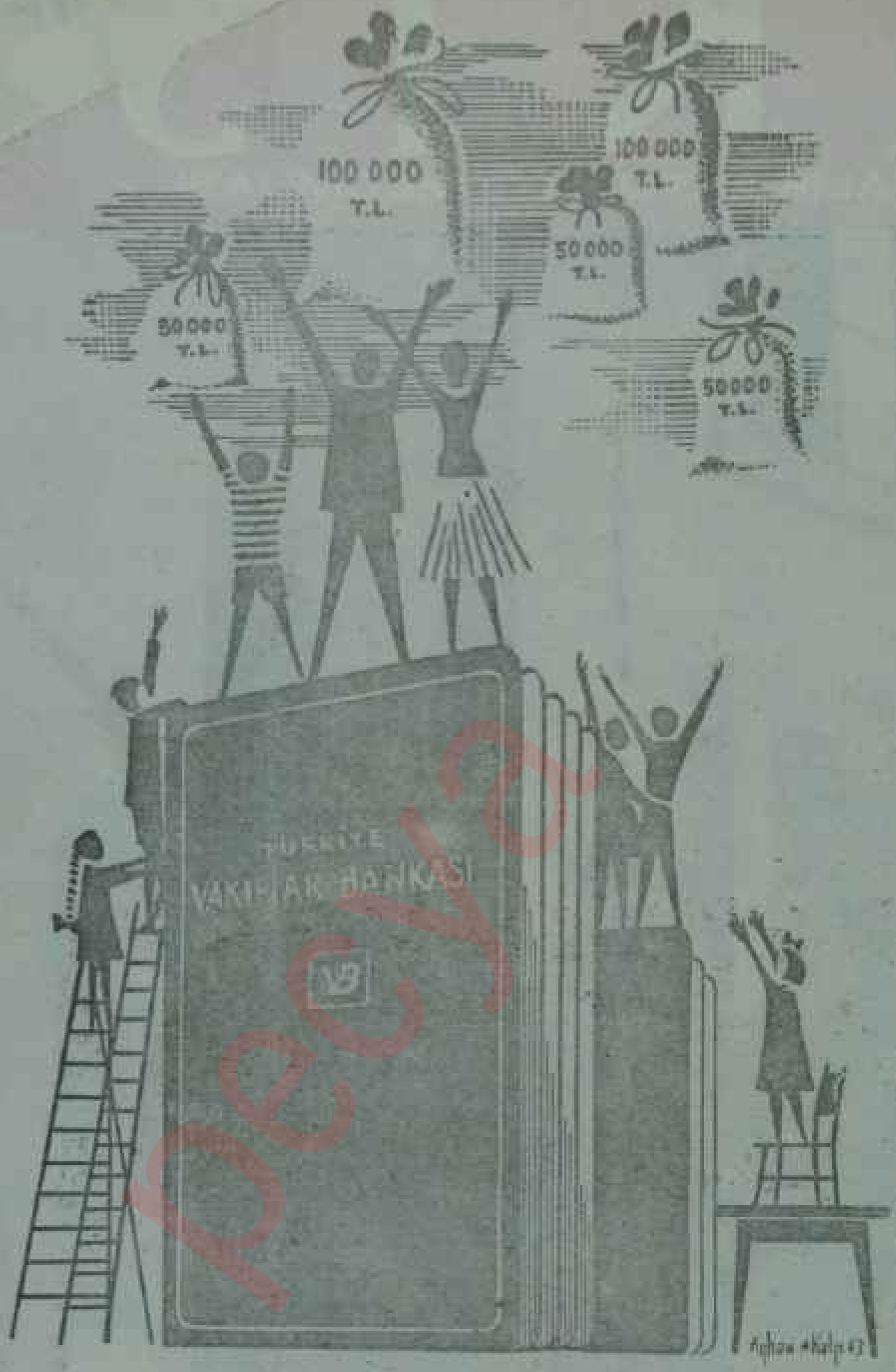
FİYATI: 1 LİRA

A. P. de Çatırtı

Meclisin Son Dönemi

Metin TOKER Moskovadan Yazıyor

100 000
T.L.
100 000
T.L.
50 000
T.L.
50 000
T.L.
50 000
T.L.
TÜRKİYE
VAKIFLAR BANKASI

Sayı: 542 Cilt : XXXI Yıl : 11

Sahibi
Mübin Toker

Basyazarı
Metin Toker

Yazı işleri Müdürü
Y. Yüksel Erdem

Bu sayıda Yazı Kurulu
iç Haberler Kısmı: Kurtul Altuğ, Güneri Civaoğlu, Teoman Erel, Egemen Bostancı (İstanbul) Seyfi Özgenel (İzmir) — Dış Haberler Kısmı: Halûk Ülman — Magazin Kısmı: Jale Candan, Tüli Sezgin, Bihin Anter, Hüseyin Korkmazgil Tiyatro: Naciye Fevzi, Lûtfi Ay — Sinema: Tarık Kakınç — Turizm: Daniyal Eriç.

Resim
Ali Parmakerli

Fotoğraf
T.H.A.
Hüseyin Ezer
Erdoğan Çiftler

Klişe
Birlik Klişe Atölyesi
Tel : 11 70 15

Yazı işleri
Rüzgarlı Sokak No :15/2
Tel: 11 89 92
P.K. 582

İdare
Rüzgârlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
l senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 1500 lira
AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgârlı Matbaa

Basıldığı yer
Hürriyet Matbaası

Ankara

Basıldığı tarih :

A K İ S

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

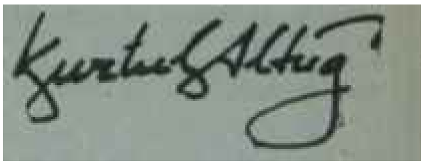
Bu hafta günlerimizin çoğu, Moskovada bulunan Başyazarımız Metin Tokerden haber beklemekle geçti. Metin Tokerin Demir Perde gerisinden bize aktaracaklarının AKİS okuyucuları için son derece ilgi çekici olacağını biliyorduk. Başyazarımızın yazılan ancak haftanın ortasında, Çarşamba akşamı elimize ulaşabildi. Metin Toker yazılarının kenarına iliştirdiği ufak bir notta, "Haftanın İçinden"ini yazamadığını işaret ediyordu. Bu sebeple her hafta AKİS'in 7. sayfasında okuduğunuz "Haftanın İçinden"i bu hafta bulamıyacaksınız. Buna karşılık, DEMİR PERDE genel başlığı altında, Moskova görüşmeleri hakkında Metin Tokerin intibalarını sunmaktayız. Bunları okuduktan sonra Moskovadaki görüşmelerin seyri ve nelerin olacağı hakkındaki bilginiz hayli artacaktır,

Moskova görüşmeleri, hiç şüphesiz, haftanın olayını teşkil etmektedir. Ancak, 1 Kasımda açılan TBMM de önem taşımaktadır. Bilindiği gibi bu toplantı TBMM nin son dönem toplantısıdır. Bundan sonra seçime gidilecek ve yeni meclisler vazifeyi devralacaklardır. Bu bakımdan, TBMM'nin son dönem toplantısının taşıdığı önem büyüktür. Meclislere -Senato ve Millet Meclisi- oldukça önemli işler düşmektedir. Elde bol miktarda sözlü soru ve bir o kadar da kanun teklifi vardır. Bu arada bir önemli konuyu da bu Meclis gerçekleştirecektir: Toprak Reformu! Reform Hükümetinin daha işe başlarken vaadettiği bu reform bu devrede mutlaka gerçekleştirilecektir. İşte Meclisin son dönem toplantısı bu bakımdan AKİS'e kapak ol, muştur. YURTTA OLUP BİTENLER sayfalarımızda bulacağınız "TBMM" başlıklı yan bu son dönem toplantısının başlangıcını vermektedir"

Bu hafta bir başka yazıyı okumanızı bilhassa tavsiye edeceğim. "AP" başlıklı bu yazıda, ana muhalefet partisindeki çatırtı bütün nedenleriyle gözler önüne serilmiştir. Hakikaten, DP'nin enkazı üzerine oturan bu viranhanede, temelden gelen bir çatırtı başlamıştır. Genel Başkanlık savaşı altında devam eden mücadelenin esası, AP'ye hakim olmak isteyen eski Demokratlarla yeni ırkçıların post kavgasından ibarettir.

İstanbul muhabirimiz Tarık Kakınç ve İzmir muhabirimiz Seyfi Özgenelin hazırladıkları "Üniversite" ve "Zabıta" başlıklı yazıların da ilgi uyandıracağından eminim.

Saygılarımızla

İçindekiler

Günlerin Getirdiği 4
Demir Perde 6
Yurtta Olup Bitenler 9
Turizm 19
Dünyada Olup Bitenler 20
Tüliden Haberler 22
Sosyal Hayat 24
Tiyatro 30
Sinema 32

günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Turizm ___AP'li Çorum Belediye Başkanı Kemal Demirel mikrofana iyice yaklaştı ve:

"— Hükümetin bu buhranlı günlerde Kıbrıs meselesi kadar turizme de önem verdiğini ve bunu milli bir dâva haline getirdiğini görmekle bahtiyarız!" dedi.

Olay, haftanın başında Salı günü İmar ve İskan Bakanlığı binasının en alt katındaki konferans salonunda geçti. 1964-65 turizm sezonu hazırlık çalışmalarının görüşülmesi ve tedbirlerin tesbit edilmesi için tertiplenen ve çeşitli illerden vali, belediye başkanı ve turizmle ilgili müessese temsilcilerinin katıldığı toplantıda bir Muhalifin ağzından çıkan yukarıdaki sözler büyük ilgi uyandırdı. Nasıl olurdu da, bir AP'li, Hükümetin belli bir alan daki icraatını açıkça takdir ederdi!..

Daha sonra kürsüye gelen AP'li Nevşehir Belediye Başkanı Dr. Jeolog Esat Kıratlı da Demireli yalnız bırakmadı:

"— Her şeyi hükümetten bekliyemeyiz!" diye başladığı konuşmasını şöyle tamamladı:

"— Bu hususta mahalli idarelerin yardımcı olması lâzımdır. Bu çabanın üç yıl içinde neticeye ulaşacağını sanıyorum. Halk arasında, otel hükümet tarafından yaptırılır' diye bir inanç yerleşmiştir. Halbuki turizmde ilerlemiş batı memleketlerinde durum böyle değildir. Turizm faaliyetlerine halk da büyük ölçüde katılmaktadır. Pansiyonlar büyük önem kazanmıştır. Bizde de turizm alanında her şeyin hükümetten beklenmemesi ve halkın iştirakinin sağlanması gereklidir. Pansiyon sistemine gitmemiz lâzımdır. Bu konuda eğitime önem verilmelidir. Halka turizm öğretilmelidir. Hattâ turizm okullara kadar girmelidir..,

Toplantıyı izleyenler, bu çeşitten aydınlık konuşmalara sık sık rastladılar. Bir çekişme veya siyasi mücadele değil, bir fikir ve bilgi yarışmasıdır sürüp gidiyordu. Toplantıya sabahleyin gelen Turizm ve Tanıtma Bakanı, başka işleri olmasına rağmen, konuşmaları kaçırmamak için salondan ayrılamadı. Yaptığı kapanış konuşmasında bu tutuma hararetle teşekkür etti ve gösterilen ihtiyaçlara elinden gelen her türlü çareyi arayacağını bildirdi.

Bu olay göstermektedir ki, Anadoluda işler bütünüyle, Ankaradaki bir-iki siyasi demagogun kısır çekişmeleri ölçüsünde yürümek istidadında değildir. Anadolu bu çeşitten kısır çekişmeler yerine hamle ve çalışma beklemekte, muvafığı ve muhalifi ile böyle bir çalışma gösterilirse, can-u gönülden katılmağa hazır, betelemektedir. Bu psikolojik ortamın gerek Hükümet ve gerekse politikacılar tarafından en olumlu yönde değerlendirilmesi bir zorunluk, bir milli görev haline gelmiştir. Turizm alanında yaratılan bu güzel ortamın diğer alanlarda olamayacağını düşünmek ise kısır bir kötümserlik olmaktan ileri gidemiyecektir.

Kıbrıs_____Girne - Lefkoşe yolunun Birleşmiş Milletler Barış Gücünün kontrolü altında sivil trafiğe açılmış olması gerek yunan, gerekse Kıbrıs basınında bir "rum yenilgisi" olarak gösterilmektedir. Oysa öteden beri bunlar tarafından koparılan yaygara, yolun rumlara açılması talebinden ibaret olmuş, hatta bu konu ile uzak yakın hiç bir ilgisi bulunmıyan Türk Değiştirme Birliğinin Adaya çıkması, sırf bu arzunun gerçekleştirilmesi için geciktirilmiştir. Şimdi yol, türklere olduğu kadar rumlara da açıktır, fakat rum gazeteleri bunu kendileri için bir yenilgi olarak nitelemektedirler.

Bu garip çelişmenin derininde yatan sebep ancak bir türk atasözü ile izah edilebilir: "Midyata pirince giderken evdeki bulgurdan olmak..,

Bir süre önce varılmış olan anlaşmaya göre, silâhsız ramlar günün muayyen saatlerinde konvoylar halinde yoldan istifade etmekte, Türk Alayı mensuplarının veya mücahitlerin önünden ellerini kollarını sallıyarak geçmektedirler. Bu Kıbrıslı rumun arayıp da zorlukla bulabildiği birşeydir ve o hayatından memnundur. Ama rum gazetecilerin midesini bulandıran, varılan anlaşmanın Girne - Lefkoşe yolu ile ilgili maddesi değil, bir başka maddedir. Bu maddede, Kıbrısta rumların elinde bulunan diğer yolların da aynı şartlarla sivil trafiğe açılması için Birleşmiş Milletler yetkililer, Makarios nezdinde teşebbüse geçeceklerine dair, türk cemaatine teminat vermektedirler. İşte böylece bir tek yolu türklerin elinden almak isterken, Adadaki bütün yollar üzerindeki hakimiyetin ellerinden alınması ihtimali rum yöneticileri kara kara düşündürmektedir.

Ancak, son günlerde politik sahada ramların uğradığı yenilgiler bundan ibaret değildir. Gecen ayın sonlarında İzlandada toplanan kuzey ülkeleri dışişleri ba-

kanlan - İsveç, Norveç, Danimarka, Finlandiya ve İzlanda-, kendi bölgelerini ilgilendiren konuların yanısıra, dünya meseleleri üzerine de eğilmişler ve bu arada Kıbrıs konusu ile ilgili olarak, meselenin bütün taraflarca uygun görülecek bir çözüm noktası bulunarak halledilmesini tavsiye etmişlerdir. Bu tavsiye, meselenin sadece bağımsız bir devlet olan Kıbrısı ilgilendirebileceğini, dolayısiyle anlaşmazlıkta başkaca taraf olmıyacağını ileri süren rum yöneticilerin tezine taban tabana zıt mahiyettedir.

Kıbrıs konusunda Enosise inen son darbe, ise Amerika Birleşik Devletlerinden gelmiştir. Bundan birkaç gün önce Washington'da ABD Dışişleri Bakanlığı yetkilileri ile, Türkiyenln Washington Büyük Elçiliği mensupları arasında yapılan bir müşterek toplantıda, Yunan Başbakanı Papandreunun gazetecilere vermiş olduğu bir demeç üzerinde durulmuş ve Amerika Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, türk diplomatlarına, anlaşmaların hiç bir şekilde Birleşmiş Milletler tarafından ilga edilemiyeceğini ve yürürlükten kaldırılamıyacağını ifade etmişlerdir. Bu, doğrudan doğruya Zürih ve Londra anlaşmalarının yürürlükte olduğunun Amerika tarafından kabulü anlamına gelmektedir. Oysa Papandreu, gazetecilere vermiş olduğu demeçte, Amerika ve İngiltere hükümetlerinin Kıbrıs için Eriosis tezini benimsemiş olduklarını söylemiştir

Dünyadan akisler

Vietnam — Vietkong çetecilerinin Saygonun 25 kilometre uzağındaki Bien Hoa hava alanını menzili beş kilometreyi aşmayan havan toplarıyıa dövmeleri, yalnız Birleşik Amerikanın Vietnamda düştüğü çıkmazı bir kere daha gözler önüne sermekle kalmadı, aynı zamanda bir amerikan askerî sırrını da açığa vuruverdi: Amerikalılar şimdiye kadar Vietnamda güneylilere "yardımcı ve akıl verici" olarak bulunduklarını, ülkede hafif silâh ve araçlar dışında hiçbir şeyleri olmadığını ileri sürüyorlardı. Oysa Bien Hoa saldırısında, nasıl olduysa oldu, nasılsa orada bulunan yirmi tane B-57 jet bombardıman uçağı tahrip ediliverdi!

Batılılar____General De Gaulle'ün eğer kafası daha fazla kızarsa Fransayı hem Ortak Pazardan, hem de NATO'dan çekeceği konusunda dolaşan söylentiler. Batı dünyası içinde kısa bir zaman sonra suyun yüzüne çıkacak parçalanmalar için yeni belirtiler sayılıyor. Gerçekten Batı dünyası, birkaç aydır, önce İngilterede, sonra da Birleşik Amerikada yapılan seçimler yüzünden bir çeşit bekleme devresi içinde bulunuyordu. Şimdi her iki seçim de yapıldığına ve Wilson'a Johnson işe dört elle sarıldıklarına göre, Avrupanın birleşmesi günün konusu olacak ve "çok taraflı vurucu kuvvet" meseleleri de yakın bir sürede batılıların önüne gelecek ve bu meseleler üzerindeki bütün görüş ayrılıkları, yeniden teker teker ortaya dökülecek demektir.

D E M İ R P E R D E

Görüşmeler

Yeni bir ışık

Dört tepkili motörlü dev ilyuşin yolcu uçağı Moskova hava alanına indiği zaman, alanda hiç de küçümsenemiyecek bir kalabalık vardı. Terminalde uzun bir süre uçağın inmesini bekleyenlerin başında, Sovyetler Birliğinin tecrübeli Dışişleri Bakanı Gromiko geliyordu. Uçaktan ineceklerin içinde önemli. kişler olmalıydı ki, Gromiko bakanlıktaki o kadar işini bir kenara bırakmış, alana koşmuştu. Sovyet Dışişleri Bakanı, alana gelirken, yanına yardımcısı Lapini, Orta Doğu dairesi başkanı Fiktef ile onun yardımcısı Yolkofu da almıştı. Onların yanında Sovyetler Birliğinin Ankara Büyük Elçisi Rijof'a Pakistanın Moskova Büyük Elçisi İkbal Athar da vardı.

Uçak alana inip de kapıları açılınca, toprağa ilk ayak basan Türkiye Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin oldu. Onun arkasından hepsi orta yaşın altında, enerjik görünüşlü üç türk diplomatı indi. Böylece Saracoğlunun Moskovaya gelişinden tam yirmibeş sene sonra, Sovyetler Birliğine gönderilen ilk türk diplomatik misyonu Moskovaya ayak basmış bulunuyordu. Gromikonun bütün işinin gücünün arasında hava alanına kadar koşması, boşuna değildi.

Erkin Moskovada karşılanıyor
Buzlar eriyor

Türk heyetini Moskovaya götüren İlyuşin, alana Cuma akşamüzeri indi. Cumartesi sabahı, Sovyet Dışişleri Bakanlığında türk ve sovyet heyetleri arasındaki görüşmeler başladı. Toplantı açıldıktan sonra Gromiko türk heyetini selâmladı, kendilerini Moskovada görmekten büyük memnunluk duyduğunu söyledi ve ;

"— Bizde âdet, önce misafirlerimizi dinlemektir. Onun için buyrun siz konuşun" dedi.

Bunun üzerine Feridun Cemal Erkin :

"— Mademki sözü bana veriyorsunuz, o halde bizim için bütün önemi dışında bir milli şeref ve haysiyet meselesi olan Kıbrıstan başlayayım" diyerek konuşmağa başladı.

Türk Dışişleri Bakanı, bir saat on dakika süren konuşmasında önce Kıbrıs işinin bütün tarihçesini ve gelişme tarzını anlattı, sonra türk tutumunu açıkladı. Erkin, bu açıklama sırasında, özellikle iki nokta üzerinde durdu. Birincisi, Türkiyenin bir toprak peşinde olmadığı açıkça bilinmeliydi. Türkler, temeli Atatürk devrinde atılan dış politika ilkelerine bağlı ve Misak-ı Millîye uygun olarak, kimseden bir karış toprak istemiyorlardı, Türkiye, Kıbrısla herşeyden çok oradaki soydaşlarının can ve mal güvenliği bakımından ilgiliydi. İkincisi, Türkiyenin Kıbrısa müdahalesi bir milletlerarası andlaşmanın kendine verdiği hakka dayanıyordu. Bunu bir dış müdahale olarak kabul etmek imkansızdı. Üstelik, Türkiye harekete geçerken oradaki soydaşlarının ortadan kaldırılmasını önlemek amacıyla davranmıştı. Nihayet Erkin, sözlerini, Kıbrıs konusundaki bugünkü türk tezini anlatarak bitirdi: Türkiye Enosise kesin biçimde karşıydı ve kendini, orada yaşayan soydaşlarının yüzyıllardır yaşadıkları topraklar Üzerin de barış ve güvenlik içinde oturmalarını sağlamakla görevli sayıyordu. Türkiye hükümeti, her ne pahasına olursa olsun, bu görevini yapmaya kararlıydı.

Toplantı, Erkinin konuşmasından sonra uzun sürmedi; Gromikonun Brejnefin yapacağı bir kabul resmin-

de hazır bulunması gerektiği için, öğleye doğru sona erdi. Fakat Gromiko, toplantıyı kapatmadan önce, Erkine :

"— Kıbrıs konusunda elbette bizim de bildiklerimiz vardır. Fakat siz bu konuşmanızla yeni bir ışık tuttunuz" demeyi de unutmadı.

Can boğazdan getir

İki heyet o gün saat 13.00'de, Gromiko tarafından verilen öğle yemeğinde tekrar buluştular. Yemek olağandan fazla sürdü. İki Dışişleri Bakanı birbirlerine veda ettikleri zaman, saat dörttü.

Yemek sırasında yapılan konuşmalarda her iki tarafın da karşılıklı münasebetlerini düzeltmek için istekli oldukları açıkça anlaşılıyordu. Sovyet Dışişleri Bakam Gromiko, yap tığı konuşmada sözü türk-sovyet münasebetlerine getirerek; bunların tam mânasile samimî olması gerektiğini belirtti. Gromikoya göre son zamanlarda iki ülke arasındaki münasebetleri düzeltmek için bazı adımlar atılmıştı ama, bunlarla yetinilemezdi. Güzel sözler, etkili davranışlarla da tamamlanmalıydı, iki taraf da sağduyunun sesini dinlerse siyasi kültürel ve iktisadî alanlarda ciddî ilerlemeler olabilirdi.

Peki ama, Türkiyenin NATO üyesi olması Sovyetler Birliğini eskisi ka da gocundurmuyor muydu? Gromikonun konuşmasında bu soruyu aydınlatacak hiçbir söz yoktu. Fakat aradan yirmidört saat bile geçmeden, Sovyet Dışişleri Bakanlığının bir yet kilisi Moskovadaki bu mecmuanın Başyazarına, Türkiyenin başka ülkelerle olan bağlarının ve ittifaklarının türk-sovyet dostluğunun gedmesine hiçbir engel teşkil etmeyeceğini açıkladı. Bu yetkiliye göre, Sovyetler Birliği bütün dünyadaki yabancı üslerin kaldırılmasını kendisine bir dış politika ilkesi yapmış. Birleşmiş Milletlere bu yolda teklifler sunmuştu ama,. Türkiyedeki NATO üsleri de nihayet Türkiyenin bir iç işiydi. Bu üsler hakkındaki kararı yalnız Türkiye verebilirdi.

Geziler ve temaslar

tik gün yapılan görüşmelerden sonra türk heyeti, Sovyetler Birliğinde iki gün devam eden bir turistik geziye çıktı. Sovyet yöneticileri tarafından hazırlanmış olan ve türk heyetince kabul edilen bu Leningrad gezisi resmî olarak açıklanmamakla beraber, sovyet hariciyesine zaman kazandırmak amacıyla düzenlenmişti. Anlaşılan bu iki gün zarfında Erkine Kıbrıs konusunda verilecek cevap hazırlanacaktı.

Türk heyeti Leningradda oldukça hoş günler geçirdi. Sovyet sanayimden örnekler sunmak üzere ,gezi programına fabrika ziyaretleri konulmuştu ama, heyetin sıkılmaması için, tarihî yerlerin gezilmesi ve bu arada Kraliçe Katerinanın sarayı ihmal edilmemişti.

Akıl için yol birdir

Geçen ayın son gününde Moskovaya giden türk heyeti Sovyetler Birliğinden nasıl bir sonuçla dönerse dönsün, ortalıkta herkesin kolayca göreceği kadar açık bar gerçek vardır: İkinci Dünya Savasının sona erdiği günlerden buyana türk-sovyet münasebetterine hakim olan gerginlik, artık ortadan kalkmıştır. Moskovadaki görüşme masası başına oturan her iki ülke diplomatları, birbirlerine uzaktan, karanlıkta göz kırpacakları yerde, bir araya gelip de karşılıklı görüşünce en dikenli meselelerin bile rahatlıkla ele alındığını görmüşlerdir. Bu bakımdan, uzun yıllardır ilk defa yapılan bu türk-sovyet temasını yenilerinin izleyeceğinden hiç şüphe edilmemelidir.

Moskovada İki taraf arasında ele alınan en önemli konu, Kıbrıs olmuştur. Meseleye bakış açıları birbirinden Maska olmakla beraber hem Türkiyenin, hem de Sovyetler Birliğinin bu anlaşmazlık için düşündükleri çözüm yolu birbirine pek benzemektedir Her iki ülke de Eno sise karşıdır. Buna ek olarak Türkiye, Adada Kıbrıs türklerinin can ve mal güvenliğini sağlayacak tek çıkar yol olan federal bir düzen kurulmasını, Sovyetler Birliği de Adadaki ingiliz üslerinin kaldırılmasını istemekledirler. Sovyetler Birliğinin Adada federal bir düzen kurulmasına karşı hiçbir ciddi itirazı olmadığı gibi, Türkiye de buradaki ingiliz üslerinin varlığı için - kendi güvenliği balonundan - hiçbir ciddi sebep görememektedir.

Durum böyle olunca, yapılan görüşmeler sırasında Moskovada bir gö rüş birliği kurulursa, buna hayret etmemek gerekir, Kıbrıs üzerinde varolacak görüş birliği, hiç şüphesiz, diğer ortak ilgi alanlarında anlaşmaya varılmasını da sağlayacaktır. Eğer Kıbrıs üzerinde bir görüş birliğine varılamazsa, o zaman diğer alanlarda yapılacak anlaşmalar da geçici olmaktan kurtulamıyacaktır. Bununla beraber, mademki bir karşılıklı konuşma ve görüşme yoluna girilmiştir, Kıbrıs üzerinde de bu defa olmazsa bile bir dahaki sefere, o da olmazsa onun ardındakinde, ama mutlaka, bir anlaşmaya varılacaktır.

Dünyadaki kuvvet dengesinin baştan aşağı değiştiği şu günlerde Türkiye ile Sovyetler Birliğinin ortak çıkarları olduğunu görmemek için, çok gözü kapalı olmak lâzımdır. Sovyetlerin, hiçbir saldırı amacı beslemeyen Türkiyenin yalnızca kendi savunma gereklerine uyarak NATO içinde bulunmasını hoş görmeleri ge rekir. Türkiyenin bu savunma teşkilatı içine girmesi, kendilerinin de zaman zaman kabul ettikleri gibi, Sovyetlerin itmesiyle olmuştur. Buna karşılık Türkiye de Sovyetler Bir liğinin Stalin devrinin Sovyetler Birliği olmadığını anlatmalıdır. Bir devletin diğerini yutması diye birşeyin söz konusu okumayacağı bu dev rede ihtiyatı elden bırakmamakla beraber eski korkuların fazlaca etkisi altında kalmak, işin doğrusunu söylemek gerekirse biraz aşırı ürkeklik sayılmalıdır. İki komşu ülke, eski hesapları bir tarafa dürerek, şimdi, birbirleriyle anlaşabilecekleri her nokta üzerinde anlaşmak fırsatını kaçırmamalıdırlar.

Biz türkler, ötedenberi, verdiğimiz söze bağlı, dostluklarına tutkun insanlarız, Şimdi Moskovanın önün de de Sovyetlerin anlayışlı bir ülke olduğunu göstermek fırsatı açılmıştır. Moskova bu fırsatı elbette günün birinde yakalayacaktır ama, ne kadar erken davranırsa bu. her iki ülke için de o kadar faydalı olacaktır.

Salı sabahı Lerüngraddan dönen türk heyeti, Moskova garında bir sürprizle karşılaştı: Erkine, az sonra Sovyet Başbakanı Kosiginin kendisini kabul edeceği bildirildi. Bu davet, turistik geziden sonra buzların erimeye başladığını gösteren ilk sinyali teşkil etti. Saat 10'da Kosigin ile Erkinin. karşı karşıya gelmesiyle iki devlet arasında kurulması istenen sağlam dostluk münasebetleri için ilk yeşil ışık yandı.

Erkinin, Kesiginden sonra saat li'de Sovyet Dışişleri Baltanı Gromiko ile randevusu vardı. Ancak iki devlet adamı daldıkları sıcak görüşme havasından kolay kolay sıyrılamadılar. Görüşme saat 11,15'e kadar devam etti. Oysa "NATO ve Türkiyenin bu anlaşmaya dahil olması" meselesinin söz konuşu edilmesiyle toplantı pek de hoş bir hava içinde başlamamıştı. Ancak Erkinin derhal ustaca bir cevap'a, Türkiyenin NATO'ya, Rusyarun bir zamanlar bize karşı mütecaviz emeller beslemesi sebebiyle girdiğini anlatması üzerine, odadaki oldukça elektrikli hava dağıldı, Kosigin, Türkiye ile olan .dış ticaretin geliştirilmesi için Dış Ticaret Bakanına emir verdiğini söyledi. Erkin bir diğer, konu da, kültürel yakınlaşma ile ilgili olarak türk heyetinin bir rapor hazırlamış olduğunu belirtti. iki devlet adamı bu konuları karşılıklı anlayış havası içinde müzakere ettiler.

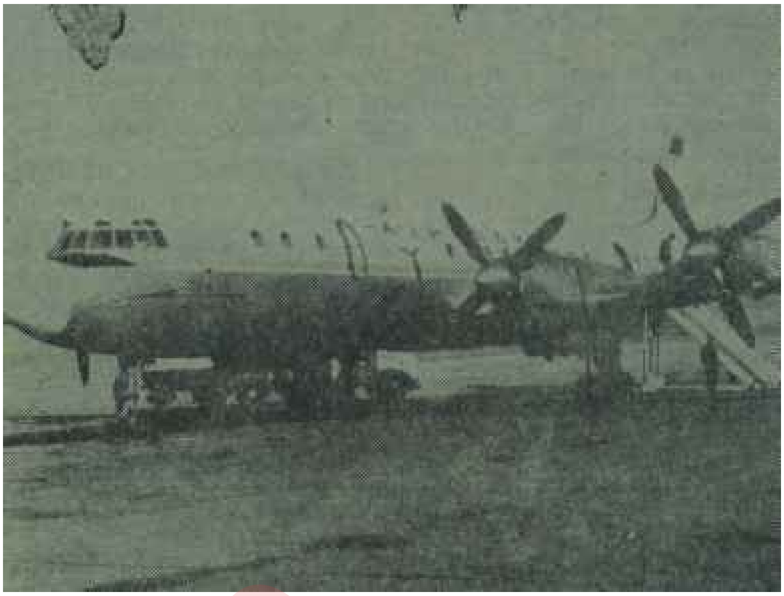
Rusyanın yeni Başbakanı, görüşmelerde, mazbut tavırları ve muntazam giyimi ile dikkati çekmekteydi.

Görüşmelere saat 12"de Bakanlar seviyesinde Erkin - Gromika arasında ve teknisyenler seviyesinde de Carî Meseleler Komisyonunda devam edildi. Her iki toplantı da yine son derece anlayışlı bir hava içinde geçti.

Erkin Çarşamba günü bir başka önemli sovyet yöneticisi, Devlet Bassam Anastas Mikoyan tarafından kabul edildi. Birbuçuk saat kadar devam eden bu görüşmeden sonra Tass Ajansı bir bildiri yayınladı. Bildiride, görüşülen konular hakkında bir bilgi verilmiyor, sadece "Görüşmeler samimi bir hava içinde geçmiştir" deniliyordu.

Şimdi asıl merak edilen husus, görüşmelerden sonra yayınlanacak bildiridir. Tabii, Kıbrıs konusunda bir fikir birliğine varıldığı takdirde bu, seyahatin önemli başarısını teşkil edecektir.

Moskovada. belki biraz hissî veva mübalâğalı bile olsa. Türkiyenin K'brısa olan ciddi ilgisi. Erkinin verdik bilgiden sonra kesin olarak anlaşılmış bulunmaktadır. Bu sebeple Kıbrıs, Türkiye - Sovyetler münasebetlerinde hemen hemen kriter teşkil edecektir.

Erkini götüren uçak "İlyuşin"
Başka diyarlara

Bir kere, Sovyetler Enosisin tamamen karşısındadır. Türkiye de tek taraflı bir Enosisi kabul etmiyeceğini defalarca açıklamış bulunmaktadır. İki tarafın da bir konu üzerindeki görüşleri aynı olunca, bunun müşahhas bir meselede akis bulması normaldir. Genel prensip bu olduğuna göre. Türkiye ile iyi komşuluk ve dostluk bağları kurmak isteyen Sovyetlerin politikası bir başka şekilde tezahür ederse bu, herhalde bir iyiniyet kriteri olarak kabul edilemez. Görüşmeler sonunda yayınlanacak bildirinin bu ışık altında kaleme alınacağı sanılmaktadır.

Yarası olan gocunur

Türkiyenin Batıya körükörüne bağlılıktan ayrılmıyacağını sananlar için. Erkinin Moskovaya yaptığı yolculuk büyük bir sürpriz teşkil etti. Amerikan ve ingiliz gazeteleri, bu yolculuğu, mümkün mertebe gürültüsüz vermeye çalıştılar. Yapılan bütün yorumlarda Erkinin Moskovada olumlu bir sonuç almasının güçlüğü belirtildi. Fakat buna rağmen, Sovyet başkentindeki batılı diplomatlar türk-sovyet görüşmelerinde neler geçtiğini kapı aralarından öğrenebilmek için görülür bir telâş içindeydiler.

Feridun Cemal Erkinin Moskova yolculuğu Atina ve Lefkoşedeki telâşı da arttırdı. Kıbrıs ramlarının dışişlerini çeviren Kipriyanu, Lefkoşe rum meclisinde yaptığı bir konuşmayla, Sovyetlerin kayıtsız şartsız Makariosun arkasında olduğunu anlatmaya çalıştı. Oysa aynı sıralarda bir sovyet diplomatı, Moskovadaki AKİS Başyazarına, Kıbrıs ramlarının anlaşmaları işlerine geldiği gibi yorumlamakta. pek mahir olduklarını söylüyordu.

Lefkoşenin işi mümkün olduğu kadar kapatmak istemesine karşılık. muhalif-muvafık bütün yunan gazeteleri 'Erkinin yaptığı bu yolculuğun önemli sonuçları olacak noktasında birleşiyorlardı. Eğer iki taraf da gerçekten anlaşmak istiyorsa, bir ortak zemin bulmak güç olmıyacaktı. Fakat iki devletin Enosise karşı birleşmesi Kıbrısı Yunanistanla birleşmekten alakoymaya yetecek miydi? Muhalif er bu soruyu "evet" diye cevaplandırıyorlar- ve o zaman Papandreunun çok güç bir duruma düşeceğini belirtiyorlardı. Muvafıklar için ise, bütün dünya da karşı gelse, £• nosis gerçekleşecekti.

Erkin haftanın sonunda Cuma günü yurda döndü

Mecliste Divan seçimlerinin tasnifi yapılıyor
Sürpriz yok

T. B. M. M,

Kader yılı

(Kapaktaki Meclis)

Haftanın başındaki Pazar günü, Meclis koridorlarından birinde, AP'li İsmet Sezgin, CHP'li Coşkun Kırcaya sordu ;

"— Süleyman Birgen idare amirliğine seçildi mi?"

*— Evet."

İsmet Sezginin yüzü sevinçle aydınlandı:

"— Çok memnun oldum. Nihayet son yıl emeline nail oldu!" dedi.

CHP Gramımın sevimli simalarından Birgenin, 1961 yılından beri sürdürdüğü mücadeleyi başarı ile sonuçlandırması o gün Mecliste muhalifi ile muvafığı ile herkesi memnun etmişti. Takvimlerin 1 Kasım 1964'ü gösterdiği Pazar günü, Süleyman Birgenin çok önem verdiği Meclis İdare Amirliği görevi ile birlikte Millet Meclisinin sonuncu yasama yılı da başladı.

Seçimle biteceği için "Seçim Yılı" da denilen bu yaşama devresinin başlangıcı hiç de "fıraklı" olmadı. Hattâ senatörlerde, milletvekillerinde, partilerde ve genel olarak TBMM'de "rölanla" Kelimesi ile gayet güzel irade edilebilen bir durgunluk göze çarptı. Seçim bölgelerinde yapılan gezilerin ve uzun süren yaz tatilinin yarattığı rehavet hâlâ devam ediyordu.

İlk günün sabahı parti grupları, Meclis ve Senato Başkanlık divanlarına gösterecekleri adayları tesbit ettiler, ayrıca kendi idarecilerini seçtiler. Bu toplantılar - AP'ninki hariç - heyecansız, âdeta bir formalite havası içinde tamamlandı. Umumiyetle bir yıl evvelki isimler değişmiyordu. Meselâ, Millet Meclisi Başkanvekilliklerine YTP Mekki Keskini, CKMP Nurettin Oku, AP de Ferruh Bozbeyliyi tekrar aday olarak seçmişti. Grup toplantılarını öğle yemeği ve maç takip etti. Pazar günü oynanan Türkiye - Tunus millî futbol maçı,, denilebilir ki TBMM'nin açılışından daha fazla ilgi topladı. Kapalı tribünlerde parlamenterler için ayrılan geniş kısım, maçın başladığı saat 14 sıralarında tıklım tıklım dolu idi. Gerçi saat 15'e doğru milletvekillerinin çoğu, ikinci devreyi seyretmekten imtina ederek Meclisin yolunu tutmuşlardı, fakat millî maçın ikinci devresini. TBMM 'nin bu yasama devresindeki ilk toplantısına tercih edenlerin de oldukça, önemli bir yemin meydana getirdikten gözden kaçmıyordu. Meselâ, Sami Öztürk (YTP), Kemal Bağcıoğlu (AP), AH Cüceoğlu (CHP), Ertuğrul Akça (AP), İhsan Ataöv (AP), Hıfzı Oğuz Bekata (CHP) futbolu teşrii çalışmaya tercih edenler arasında idiler...

Tam saat 15'te Başkan Fuat Sirmen:

"— Sayın arkadaşlarım, Millet Meclisinin birinci devre dördüncü toplantı yılının ilk birleşimini açıyorum. Hoş geldiniz!" diyerek toplantıyı başlattı.

50 dakika süren ilk toplantıda Boşbayii ,Ok ve Keskin tekrar Meclis Başkanvekili seçildiler.

Gürültü Senatoda çıktı. AP'liler ara seçimlerinde senatör sayılarının arttığını, bu bakımdan kendilerine Senato Başkanlığından ayrı olarak bir de başkanvekilliği verilmesini istiyorlardı. CHP 'liler ise söz konusu başkanvekilliğinin küçük partilerin birleşmesinden doğacak topluluktan seçilmesini istemekteydiler. Mesele o gün yapılan iki toplantıda halledilemedi ve parti temsilcileri ile başkanlık divanından meydana gelen Danışma Kuruluna havale edildi. Danışma Kurulu toplantıları hayli hararetli

pazarlıklara sahne oldu. AP"lilerin pazarlıkçısı Çağlayangil, CHY'ye, el altından, küçük grupların tamamiyle aradan çıkarılmasını ve başkanvekillikterinin iki büyük parti arasında bölüşülmesini teklif ediyordu. Bu hesaba göre CHP iki başkanvekilliği, AP ise Senato Başkanlığından ayrı olarak bir de başkanvekilliği alacaktı.

Danışma Kurulundaki CHP temsilcileri böyle bir kaba kuvvet gösterisine taraftar olmadılar ve görüşlerinde ısrar ettiler. Buna rağmen ertesi gün Senato toplantısına getirilen Danışma Kurulu raporu AP görüşünü aksettiriyordu, önce hayret uyandıran bu durum, sonradan açıklığa kavuştu. Anlaşıldı ki, bu görüşe "Evet" imzasını koyanlar sadece AP' lilerdir. Toplantıya katılmıyarak, yahut muhalefet şerhi koyarak bu görüşe karşı çıkan kurul üyeleri ise durumu protesto etmektedirler! Ancak, durum anlaşılıncaya kadar rapor okunmuş ve seçim tamamlanmıştı. Neticede tartışma konusu Başkanvekilliğine AP'li Fikret Turangil - üçüncü turda - seçildi, diğer başkanvekilliklerine ise CHP'li Muhittin Kılıç ve YTP'li İhsan Hamit Tiğrel seçildiler. Böylece, geçen yıl olduğu gibi iş, "feza turfan" na kalmadı ama, Anayasanın tarafsızlığını emrettiği başkanlık divanlarının teşkilinde çoğunluk hegemonyasına doğru, kötü bîr adım atılmış oldu...

AP grupunda seçim

Pazar günü saat 13'e doğru, AP Grup salonundan çıkan Ertuğrul Akça, gazetecilerden birine yaklaştı ve bir futbol klübünün başkanı edası ile :

"— Ezdik!" dedi.

Gazeteci neyin ezildiğini, kimin fejmi ezdiğini anlayamadan, Akça, Millî Maçı seyretmek üzere neşe il» stadyumun yolunu tutmuştu. Sonradan anlaşıldı ki, Akçanın "ezdik" diye bahsettiği, Grup Başkanlığı seçimidir. Malûm olduğu üzere, AP iç bünyesinde büyük kongre sebebiyle hızlanan mücadele, bu partinin Grupunun da iki düşman cenaha ayrılmasına yol açmıştır. Meclisin açılması ile Grup Başkanlığında yapılacak değişiklik bu iki cenahın yeni bir mücadeleye girmesine sebep olmuştu. Grup toplantısından önceki gece Bilgiç taraftarlarının Cihat Bilgehanı, Bilgice muhalif olanların ise Muhittin Güveni Grup Başkanlığına aday gösterecekleri kulaktan kulağa yayılmıştı. Ancak Pazar günü seçime geçildiğinde Bilgiç taraftarlarının Bilgehan yerine tamir milletvekili Al! Naili Erdemi aday gösterdikleri görüldü. Bilgiç ve taraftarının akşam ile sabah arasındaki zaman içine en akla sığmaz manevraları bile sığdırabildiklerini bilenler bu değişikliğin "olağan" sayılması gerektiğini düşündüler.

Oylama başladığında heyecan son haddini bulmuştu. En Önde taraftartarının arasında oturan Bilgiç gözlerini dikkatle açmış, en küçük teferruatı kaçırmamağa çabalıyordu. Tasnif bitip, Ali Naili Erdemin kazandığı anlaşılınca, aşın Bilgiççilerden Akça yerinde duramadı ve fırladığı gibi gazetecilere haberi yetiştirdi. Ancak Akça, oyama sonucunu öğrenmeyi unutmuştu. 44 kişinin katılmadığı ve sadece 124 oyun kullanıldığı oylamada 64 oy alan Erdemin 60 oy alan Güveni sadece 4 oy farkla mağlûp ettiğini bilseydi, herhalde geçenlerde Malatya kongresinde sıktığı palavraya bir yenisini, eklemez ve "ezdik" demezdi...

Neticeyi öğrenen Muhittin Güven ünlü soğukkanlılığına uygun bir davranış'a Erdemi öperek tebrik etti ve dışarı çıkınca gazetecilere demokrasiden bahsetti.

Bilgiç aleyhtarlarının seçimi kaybettikleri halde soğukkanlılıklarını bozmama'ları sebepsiz değildir. Çünkü, seçim sonucunda Grupun en az yarısı tarafından desteklendiklerini görmüşler ve bunun ne büyük bir kuvvet, ne zorlu bir silâh olduğunu farketmişlerdir. İşte bu durum, AP 'nin seçime kadar devam edecek Meclis çalışmalarında en büyük zaafını teşkil edecektir. Saadettin Bilgiç büyük kongrede Genel Başkan seçilse dahi, yanyanya âsi ve disiplinsiz bir Meclis Grupu ile pek fazla bir şey yapamıyacaktır. Grup disiplini bu önümüzdeki devrede AP'yi en çok üzecek olan meseledir...

İktidar Grupunun uvertürü

CHP Grupundaki seçim ise fazla gürültülü olmadı. Grup Başkanvekilliklerine eski ikili, Fethi Çelikbaş ve Kemali Beyazıt - hikmetinden sual olunmaz - tekrar seçildiler. Nihat Erimin adaylığı beklenirken bu, tahakkuk etmedi. Kurultayda, Parti Meclisi seçiminde Aksaldan sonra en büyük başarıyı sağlayan Kocaeli milletvekillnin bu konuda eski tutumunu devam ettirerek sabrı ve sükûneti tercih etmesi, lehindeki puanlara bir yenisini eklemiş oldu.

CHP Grupu yeni yasama yılının ilk hareketli toplantısını Pazartesi günü yaptı. Bu toplantıda ateşli Zonguldak milletvekili Kenan Eserliğin hızuca bir çıkış yaptı ve Başkan Yardımcılığı ile Genel Sekreterliğin, Bakanlık ile Parti Meclisi üyeliğinin ve Parti Meclisi Üyeliği ile Grup Yönetim Kurulu Üyeliğinin aynı şahıslarda toplanmasının parti çalışmalarını selâmete götürmiyeceğini ileri sürdü, bu durumun değiştirilmesi için prensip kararı alınmasını istedi. Ancak Esenginin bu konularda açılmasını istediği görüşme ve alınmasını istediği

Meclis son dönem toplantısında

Son imtihan

karar gerçekleşmedi. Grup idarecileri bu konuların tüzük değişikliğini gerektirdiğini, bu bakımdan Grupta görüşülemiyeceği kanaatini izhar ettiler. Ancak Esenginin ileri sürdüğü hu puslar CHP' liler arasında konuşulmakta ve bunlardan bilhassa Grup yöneticiliği ite Parti Meclisi üyeliğinin aynı şahısların uhdesinde birleşmemesi istikametinde olanı taraftar bulmaktadır. Önümüzdeki günlerde bu meselenin tekrar ortaya çıkması sürpriz olmıyacaktır.

Pazartesi günü Grupta geçen diğer bir ilginç olay, yıpranmış Millî Eğitim Bakanı İbrahim Öktem ile ilgilidir. Milli Eğitim işlerini kavrayamayan bu politikacının CHP tarafından da pek tasvip edilmediği bu olayla ortaya çıkmıştır. Meclisin ilk toplantısında okunan ve Öktem hakkında gensoru açılmasını isteyen iki önerge CHP Grupunda söz konusu olmuş ve Başbakan Yardımcısı Kemal Satır, Hükümet adına yaptığı konuşmada gensoru açılması lehinde tavır takınmıştır. Grupda bu konuşmadan sonra aynı yönde karar almıştır. Önümüzdeki hafta bu mesele gelişecek, Öktemin durumu belli olacaktır. Bu konuyla ilgili dikkati değer bir nokta, Salı günü yapılan AP Grup toplantısında Turan Bilginin, CHP tarafından pek fazla korunmayan Öktemit

"___ Bizim Partimizin politikasına uygun tutum izlemektedir,.." diyerek müdafaa etmesi ve Gensoru aleyhinde konuşmasıdır.

Final nasıl olmalı?

CHP Senato Grup Başkanvekili Mehmet Hazer, haftanın başında Salı günü, AKİS muhabirinin:

"— Bütçeye kadar neleri gerçekleştirmek istiyorsunuz?" sorusuna itiraz etti ve şöyle dedi:

"— Hedefi bütçeye kadar değil, seçime kadar diye almak ve ne yapılmak gerektiğini bu perspektif içinde düşünmek lâzımdır. Memlekette AP iktidara gelecek diye bir ümitsizlik havası var. Halbuki AP ile CHP arasındaki fark yüzde beşten fazla değil. Bu, kapatılabilir..."

İnönü ve Satır Mecliste
Yükü taşıyanlar

Rejimin tutması ve oturması bakımından CHP' nin görevinin devam ettiğini, belirten Hazer, CHP' nin, iktidar olarak, seçime kadar gerekti reformları "hiç olmazsa prensiplerini koyarak" gerçekleştirmesi, ayrıca yeni Anayasa düzenine uygun bir icra işleyişini sağlaması gerektiğini ifade etti., Hazer, Meclis çalışmalarının bu hedeflere göre düzenlenmesi gerektiğine inanmaktadır.

Hazerle yapılan bu konuşmadan bi,r saat sonra İmâr ve İskân Bakanlığı toplantı salonunda turizmle ilgili bir toplantıyı izleyen Turizm ve Tanıtma Bakanı ve Hükümet sözcüsü Ali İhsan Göğüş, yanına oturan bir AKİS çinin sorulan ile karşılaştı. Hükümetin yaz aylarında yaptığı çalışmalar ve bu çalışmaların semeresinin Meclise intikali ile ilgili olan sorulara Göğüş şöyle cevap verdi:

"— Üzerinde çalıştığımız tasarıların bir kısmını Meclise sevkettik, bir kısmını da sevketmek üzereyiz. Önümüzdeki devrede Partiler Kanunu, Devlet Personel Kanunu, Toprak Reformu, İhale Kanunu, Turistik Bölgeler Kanunu Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu, Gümrük ve Tekel Bakanlığı Teşkilât Kanunu, Köy Bakanlığı Teşkilât Kanunu ve Toplum Polisi Kanunu tasarılarının, sürate çıkarılmasını sağlıyacağız."

Göğüşün saydığı taşanlardan" da açıkça görüldüğü gibi TBMM seçim yılında hayli ağır bir çalışma yapmak zorundadır. AP'nin sert direnci ile karşılaşacağı bilinen Partiler Kanununun çıkarılması, toprak reformunun geciktirilmeden - daha Meclis yeni açıldığı halde YTP'den "Nerde toprak reformu?" sedaları yükselivermiştir!- Hükümetıten Meclise intikâl ettirilmesi ve diğer önemli tasarıların bütçeden önce ele alınması lâzımdır. Senato gündeminde bulunan İcra İflas Kanunu Tasarısı memleketçe beklenmektedir. Bu arada seçim sisteminin daha âdil bir şekle sokularak Millî Bakiyeler usulüne gidilmesi temayülü değerlendirilmeli, küçük partilerin arzu ettikleri işbirliği CHP tarafından cevapsız bırakılmamalıdır. CHP, Meclisin bu tempoya girmesini ve bunu yürütmesini sağlıyacak bir güçle yeni devreye başlamaktadır. CHP Millet Meclisi Grupu 200 rakamına yaklaşmıştır. Artık her saat başı "Azınlık hükümetâsiniz!" şeklindeki tenkitlerle karşılaşılacak günler geride kalmıştır. Üstelik Muhalefet, geçen devrelerde olduğu gibi, "Af" vızıltısı il baş ağrıtacak imkândan da mahrum kalmıştır. Bunların yanında, geçen devre 509 kanun, 271 karar çıkartmış olan Türk Parlâmentosu tembel bir parlâmento da değildir.

CHP, içine girdiği seçim yılında. İngilterede Muhafazakârların bir zamanlar çığ gibi büyüyen İşçi , Partisini sıkı bir çalışma ile önceleri nasıl duralattığını, sonra da nasıl başabaş. bir durum yaratıldığını unutmamalıdu. CHP Türkiyenin kaderini çizecek olan önümüzdeki seçimlerde favori olmamanın avantajından faydalanmalıdır. Ancak bir mücadelede favori olmamak bir tek halde avantaj haline gelmekti"'" ki o da, "Çok sıkı çalışmak" halidir.

A. P.

Kıran kırana!

"Senin demokrasiye aşkını, senin hak ve hürriyetlerine susamışlığını, senin fazilet, ve adalete inancını, senin mazine, köküne, dinine ve Allahına bağlılığını istismar edenlere dikkat et!.."

Bu satırlar, haftanın başlarında AP'li milletvekili ve senatörlere dağıtılan bir bildiriden aynen alınmıştır. Üçüncü hamur kâğıda muntazam bir şekilde basılmış olan bildiri, "Dâvasına inanan idealist arkadaşlarınız adına Fikret İnan" imzasını taşımaktadır. Mensubu bulundukları parti içi ikiliklere göre, AP li parlamenterlerden kimisinin ilgi, kimisinin endişe ve kimisinin endişe ve kimisinin de son derece memnun, gülümseyerek okudukları bu bildirinin bir diğer pasajında da şöyle denilmektedir: "Sapık fikir ve görüşlere muhalif olan seçmenlerine, meşru delegelere ve mebus -arkadaşlarına, komünist, mason, hırsız, hain ve Demokrat Partinin köpekleri diyebilecek kadar kudurmuş, hasbelkader reyin ile mebus olmuş insana dikkat et!."

A.P. Genel Merkezi
Kaynayan kazan

Bu iki pasaj, içinde bulunduğumuz ayın sonlannda yapılacak olan AP Büyük Kongresi ile ilgili olarak çeşitli klikler arasında girişilmiş olan kıran kırana mücadelenin yalnız bir cephesini, halen Genel Merkezi ellerinde tutan kadroya yöneltilen şimşekleri aksettirmektedir. Fakat şimşekler sadece AP Genel Merkezinin çatısı üzerinde çarpmaktadır. Ragıp Gümüşpalanın ölümü ile boşalan Genel Başkanlık Konuğu ve oradan dağıtılacak ulufeler için yapılmakta olan parti içi mücadelenin birçok yönleri mevcuttur. Bir yanda. AP nin DP nin devamı olduğuna inanan eski DP liler ki bunlar, şimdi Genel Merkez vs teşkilatta azınlık durumundadırlar. Oysa AP ye akan reylerin büyük bir kısmı, hattâ hemen hemen hepsi bu şekilde düşünenlere aittir -, öbür yanda, önce bu fikri benimsediklerini söyliyerek partinin yüksek kademelerine yerleşen ve sonra yerlerini sağlamlaştırmak için bu kitlenin yöneticilerine, özellikle Kayseriye dirsek çeviren Saadettin Bilgiç ekipi, AP içinde en önemli kutupları teşkil etmektedirler. Bu iki ekipten birinin Genel Merkezi ele geçirmesi, partinin bundan sonra alacağı renk bakımından son derece önemlidir. Zira eski DP'liler. şimdiki kadroyu "5. Takım" diye adlandırmakta ve artık kendilerinin işbaşına gelmesi gerektiğini tekrarlamaktadırlar, Bilgiç ve arkadaşları ise, açıkça ifade etmemekle beraber, yeni bir parti kurduklarını ve bu partinin yepyeni bir politikası olması gerektiği tezini savunmaktadırlar.

Rüya içinde rüya

Ancak, eski DP'lilerin, AP'yi ele geçirdikleri takdirde neler yapmak isteyecekleri ve partiye ne gibi bir yön verecekleri hemen hemen bilinmemekle beraber, Saadettin Bilgiç ekipinin söz konusu ettiği yeni partinin yepyeni politikası henüz meçhuldür. Zira daha uzun bir süre koltuğunu ısıtmak arzusunda olan Bilgiç, bunun ancak, DP dışındaki partilileri kazanmakla mümkün olabileceğini anlamış ve herkese mavi boncuk dağıtmıştır. Bu sebeple, bugün Genel Merkezi ellerinde tutan AP'liler, sadece bir noktada "yeni parti ve yeni politika" sloganında birleşmekte, fakat bu yeni politikanın rengi konusunda her kafadan başka ses çıkmaktadır. Bunların içinde "Altay dağları" türküsünü çığıran "beg"lerden, "İslâm devleti" cevherini yumurtlayan tesbihlilere kadar her çevrenin sesi birbirine karışmaktadır. Nitekim haftanın başlarında kendisiyle görüşen bir AKİS muhabirine, Aydın milletvekili Reşat Özarda :

"— Bütün Anadoluyu dolaştım. Irkçısından sosyal adaletçisine, nurcusundan masonuna kadar herkes, "Saadettin bizdendir" diye bahsetti" demiştir.

Eski DP'liler ise takip edilecek politikadan çok bir başka konuda, lider konusunda ihtilâf halindedirler. Bunların bir kısmı, mücadelenin en sert şekilde ve hiçbir taviz verilmeden yapılmasını istemekte ve bu sebeple DP' nin güzde geneli müdürlerinden - bugünün ünlü müteahhidi- Süleyman Demireli Başkan adayı olarak gösterinektedirler. Ancak bir başka eski DP'li grup ise sık sık "rejim" sözü etmekte ve aynı şekilde sert bir politika gütmekle beraber, arkalarında bir teminat aramaktadırlar. Ekip, aradı-

ğı garantiyi eski Hava Kuvvetleri Komutanı emekli Orgeneral Tekin Arıburunun şahsında bulmuştur.

Ancak, kaynayan AP kazanında mücadele böylece bir "görüş anlaşmazlığı" şeklinde ortaya çıkmakla beraber, derinde yatan asıl mesele, bir reaksiyon partisi olarak kurulan AP'nin, bu, Türkiyenin en büyük iki partisinden birinin, gerçek • bir baştan mahrum oluşudur.

Turist Genel Başkan adayı

Gerek eski DP'lilerin, gerekse Bilgiç ekipinin üzerinde birleştikleri tek isim, bir süre önce hakkında savcılık tarafından takibata geçilmesi üzerine selâmeti İsviçreye kaçmakta bulan Prof. Ali Fuat Başgildir. Başgil şimdi bir göl kıyısında, kırmızı fransız şarabını yudumlayarak, Avrupanın tadını çıkarmakta ve Ankaraya bol bol selâm yağdırmaktadır. Profesörün bütün mektuplarında hemen hemen aynı soru yer almaktadır: "Genel Başkanlığa adaylığımı koyayım mı? Orada bunun için hava müsait mi?"

Mektuplardaki sorular aynı olmakla beraber, verilen cevaplar hiç de birbirine benzememektedir. Zira eski DP'liler, Başgilin şahsında, ötedenberi aranan "beyin"i bulduklarına inanmaktadırlar ve bu sebepte destan gibi mektuplar kaleme alarak, Başgilden bir an önce memlekete dönmesini rica etmektedirler. Hattâ Profsörün, "bir aklıevvelle iki çocuğa uydum" diyerek bahsettiği üç arkadaşından biri - *ve* herhalde çocuk olmıyanı - Tahsin Demîray, Profesörü, Genel Başkanlığa adaylığını koyması için kandırmak üzere geçen hafta İsviçreye gönderilmiştir.

Profesörün Türkiyeden aldığı bir takım mektuplarda ise havanın pek iyi olmadığından, tevkif edilebileceğinden bahsedilmektedir ki, bu mektuplar çok defa. Bilgiç ekipine mensup parlamenterler tarafından kaleme alınmaktadır. Zira Bilgiç şarapçı Profesöre, zahiren de olsa, "Evet" demek zorunda kalmaktadır ama, artık iyiden iyiye alıştığı koltuğuna yönelen bir büyük tehlikeyi savuşturmak için el altından ne mümkünse yapmaktadır. Böylece iki ayrı kuvvet, gayretlerini İsvicrede mesken tutmuş Profesörün üzerinde teksif etmiş bulunmaktadırlar Bunların hangisinin kazanacağı veya Başgilin nasıl bir karar vereceği henüz meçhuldür. Gerçi, haftanın başlarında AP Genel Merkezinde kulaktan kulağa fısıldanan bir habere göre Profesör, Ankaraya, Genel Başkanlık için adaylığını koymıyacağını kesin olarak bildirmiştir ama, bunun

Saadettin Bilgiç
Ganyan

ne derece doğru olduğu belli değildir. Zira Başgilin dışında üç Genel Başkan adayı daha mevcuttur ve bunlar birbirlerini zayıflatmak, rakip kampların morallerini kırmak için ortaya en olmadık söylentileri atmaktadırlar.

Tekin Arıburun
Sürpriz

Horoza çok olan köy

gaşgil Genel Başkanlığa adaylığını koymadığı takdirde, 27 Kasımda yapılacak AP Büyük Kongresinin en büyük mücadelesi Saadettin Bilgiç ile Süleyman Demirel veya Tekin Arıburun arasında olacaktır. Gerçi Arıburun adaylığını açıklamasına karşılık, Demirel henüz böyle bir açıklamada bulunmuş değildir ama, Demireli destekleyen ekip hay kuvvetlidir ve meselâ haftanın başında AP Kayseri teşkilâtının mensupları Demireli destekliyeceklerini ve 20 il teşkilâtının kendilerinin yanında olduğunu açıklamışlardır. Bu ekip şimdilik Bilgiç dışındaki kuvvetlerin rey sayısını hesaplamakla meşguldür. Eğer Mehmet Turgut ve Mustafa Gülcügilin yönetitği Demirelciler Genel Merkeze karşı olanları kendi etraflarında toplıyabilecekleri kanaatine varırlarsa, bu mecmuanın satışa sunulduğu gün, Demirelin adaylığının açıklanması ihtimali zayıf değildir, Eşasen AP'deki Genel Başkanlık mücadelesi, Başgilin dışında, aylardan beri Bilgiç - Demirel mihveri etrafında yapılmaktadır.

Gümüşpalanın ölümünü müteakip ayrılmaz kader arkadaşları olarak lanse edilen bu iki Ispartalı hemşehrinin arası ilk defa bundan bir süre önce Samsun Kongresinde açılmıştı. Bu kongrede bazı üyelerin salonda bir mason mecmuasını dağıtmaları ve içinde resim olmayan bir çerçeveyi göstererek, "Bakın, altında Süleyman Bey yazıyor. Bu, Süleyman Demireldir. Bir mason parti başkanı olursa, din iman elden gider" diyerek menfi propaganda yapmaları, Demirel ve taraftarlarını bir anda Bilgiçin aleyhine çevirmeye kâfi geldi. Önceleri Genel Başkan Vekili olması yolunda kendisine yapılan teklifleri kabul etmiyen Demirel, bu olaydan sonra açıkça. Büyük Kongrede adaylığım koyacağından bahsetmeye başladı. Oysa Bilgiç yeni koltuğundan bir hayli hoşlanıyordu ve yerini Demirele bırakmağa hiç de niyetli değildi. Böylece, önce iki yakın arkadaş arasında başgösteren anlaşmazlık, kısa bir süre sonra bir klik mücadelesi halini aldı ve her geçen gün biraz daha kızışarak bugüne kadar geldi.

Bu arada parti yöneticileri bir parçalanmayı önlemek üzere, iki tarafın arasını bulmaya çalışıyorlar, gerek Bilgice, gerekse Süleyman Demirele bu mücadeleden vazgeçmesini fısıldı-

Torlardı. Ancak her iki tarafın da inad etmesi üzerine, bundan bir ay kadar önce Merkez İdare Kurulu üyeleri, bir partilinin evinde biraraya gelerek, Genel Balkan adayının ikim olacağı hususunun oylanmasına karar verdiler. Bu şekilde alınacak karara her iki taraf da ulacağını bildirdiği îcin, partide bir parçalanma da meydana gelmiyecekti. Bilgiç ve Demirelin katılmadığı bu toplantıda oylama yapıldı ve neticede Saadettin Bilgiç 11, Demirel ise 6 oy aldılar. Ama sonuç Demirel taraftarlarını pek mem nun etmemişti. Bunlar Genel İdare Kurulu kararının bir kriter teşkil edemiyeceğini ileri sürüyor, daha geniş bir anket yapılmasını istiyorlardı. Mehmet Turgut Genel Merkeze küsmüş, partiye uğramıyordu. Diğer Demirel taraftarları ise, böyle bir karara uymıyacaklarından, belki de partinin parçalanacağından bahsediyorlardı.

Böylece, son derece elektrikli bir hava içinde, Süleyman Demirel ile Saadettin Bilgiç bundan on gün kadar önce karşakarşıya geldiler. İki aday bir süre başbaşa konuştuktan sonra hayli eğlenceli bir anlaşma yap tılar. Buna göre her ikisinin de imzasını taşıyan mektuplar yazılacak ve 1 5 ' i il başkanı olmak üzere 150 kadar partili ve partisizden - bu partisizlerin kimler olduğu açıktır - Genel Başkanlık için hangisinin tercih edil diği sorulacaktı. Bu görülmemiş metoda - Bilgiç G ve P harflerini şaklatarak buna Gallop metodu demektedir- hemen hemen cevap vermiyen tek kişi çıkmadı ve sonuç geçen Pazar günü alındı. 150 kişinin çoğu Saadettin Bilgici başkan olarak görmek istiyordu. Zaten tetikte olan Bilgiç, netice belli olur olmaz, Demirele veya onun taraftarlarına hiç danışmadan, hemen o gün adaylığını açıkladı.

Süleyman Demirel ise bu konuda sükûtu muhafaza etmekte ve:

"— Suitefehhüme vesile vermemek için şimdiden bir açıklama yapmıyorum'' demektedir.

Bir diğer Başkan adayı da Tekin Arıburundur. Arıburun, Reşat Özarda, Celâl Ertuğ, İhsan Ataöv, Fethi Tevetoğlu, Muhittin Güven, İhsan Önat ve Mehmet Ali Aytaç ekipi tarafından desteklenmektedir. Ancak hu ekipin, Arıburundan şikâyeti, biraz fazla pasif oluşudur. Anburunun propagandası, "Çok nazik, çok kibar adam. Hattâ o kadar ki kendisi 'Kibar Naci Paşa'nın damadıdır" denilerek yapılmaktadır. Arıburun taraftar lan kendi adaylan ile Bilgiçi kıyaslarken, dinleyenleri hayli güldüren bir dekor çizmektedirler:

"— Başbakan Güvenlik' Kurulu Başkanıdır. Bilgiçi Sunaya, Tansele ve hele Turala emir verirken tasavvur edebiliyor musunuz?.."

Ancak bu esprinin yarasıra ekip mensupları kongre için de sıkı bir şekilde hazırlanmakta ve "Bilgiçin pamuğunu atacağız" demektedirler. Kongrede Arıburun taraftarları sık sık kürsüye gelerek, Şarkikaraağaçta, Bilgicin İdare Meclisi Başkanı olduğunu iddia ettikleri bir Sağlık Bankası macerasına değinecek, bu bankanın 10 milyon liralık suiistimal suçuyla tevkif edilen müdüründen, usulsüz kongrelerden, sahte delegelerden bahsedeceklerdir.

Ama herşeye rağmen, Başkanlık için en kuvvetli aday, şimdilik, Saadettin Bilgiçtir ve Arıburun taraftarlarının bu çıkışlarının oyları parçalamaktan öte, büyük bir tesiri olmıyacaktır.

Üniversite

Yapılamayan tören

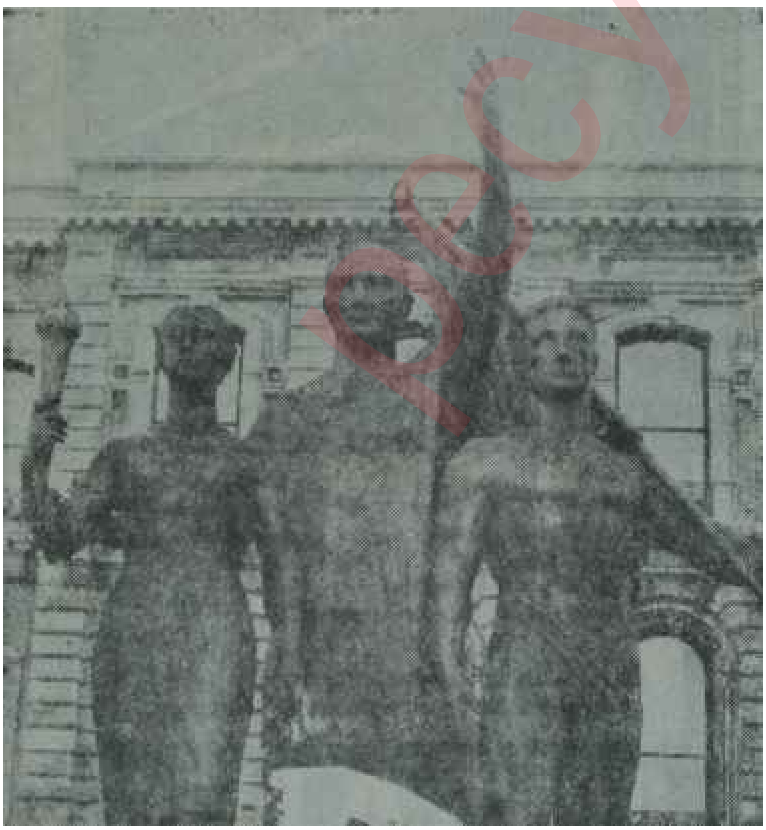
Mikrofon başına gelen genç adam kumral, İnce bıyıklı ve çok zayıftı. Fakat konuştuğu sürece sesinin tonu katiyen düşmedi. Gelenek gereğince Cumhuriyet Bayramlarında yöneticilerden sonra gençlik temsilcilerine de söz verilir, yine gelenek gereğince "yaşa, varol Cumhuriyet"le dolu bir takım yakıştırana sözler edilir ve kürsüden inllirdi. Bu yıl, gençlik adına mikrofon önüne gelen genç adam bütün bu alışılmışların dışına çıktı ve dinleyenleri olduğu kadar çevresindekileri de şaşırttı. Aynı zamanda MTTB Başkanı sıfatını da taşıyan Yüksel Çengel, 29 Ekimin yalnızca bir bayram olmadığını, bunun ayni zamanda yönetici kadroların bir hesap verme günü sayıldığım açıklamakla söze girdi ve sonunu:

"— Büyük Ata, bu hesap gününle başlarımız dik değil. Yüzümüzde 1923 yılındaki mutluluk ifadesi yok" la bitirdi.

Çengele göre, genç ve parlak Cumhuriyetin sorumluluğunu devralan sonraki kadrolar onu, bugün orta yaşlı. fakat yorgun, bitkin bir Türkiye hâline getirmişlerdi. Doymak bilmez sorumsuz bir azınlık, bu azınlığın çıkarını temsil eden politikacılar, toplumsal görevini henüz öğrenmemiş Üniversite, bu genç Cumhuriyeti yorgun bırakmıştı.

Ekonomik bünye ilim ve ihtisası hiçe sayan çıkarcı düşünce ile soysuzlaşmış ve şaşkın bir çıkmaza girmişti. Gerçekleri araştıran, .vatanın geleceği adına endişe duyan aydınlara İse susturucu formüller uygulanmıştı. Türk yüksek öğrenim gençliği kırkbir yaşındaki Cumhuriyetimizin bugünkü durumunu beğenmiyordu. Ama türk ulusunun, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak yönünde güçlerini bir bütün halinde birleştireceğine, halkçı, devletçi, hamleci ve kuvayı milliyeci bir amaca ulaşacağına inanıyordu. Artık köhne bir zihniyetin, eskimiş metodların, istismarın ve dış politikada kayıtsız bir tabiiyetin temsilcilerini, yâni ulusun kaderini çizen kadroları, her çeşit vasıtayı kullanarak kontrol etmekte kararlıydı.

Başkan Çengel ve temsilciliğini ettiği yüksek öğrenim gençliği, ayrıca, dış politikamızın, değişen dünyada Cumhuriyet ilkelerine uygun, ulusumuza kişilik getirecek şekilde düzenlenmesini, Birleşmiş Milletler ve NATO teşkilâtlarının küçük devletleri istismar vasıtası olarak kullanılan ku-

İstanbul Üniversitesinin kapısı
Öğrencilere kapalıdır

ruluşlar durumundan kurtarılmasını istiyorlardı.

Ayni gün İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği adına Başkan Osman Zeki Telcinin yayınladığı bildiri de Çengelin söylediklerinden aşağı kalmıyordu. Gençlik, tekbir yıl önce gönüydü sanılan bir zihniyetin yeniden hortlaması karşısında kendini suçlu görmekteydi, "Gaflet, dalâlet ve hattâ hiyanet içinde bulunanların" affedildiği şu günlerde ülkeyi yücelteceklerine ve rejimi muhafaza vazifesini ölüm pahasına yerine getireceklerine Atanın önünde yeniden andiçiyorlardı.

Gençlik tedirgindi. Bu tedirginliğini küçük patlamalarla ortaya koyuyordu. İlk çatışma Üniversite ile oldu ve otuz şu kadar yıldır törenle açılan Üniversite bu yıl törensiz açıldı.

"Peki ama, ya sîz kimsiniz?" .

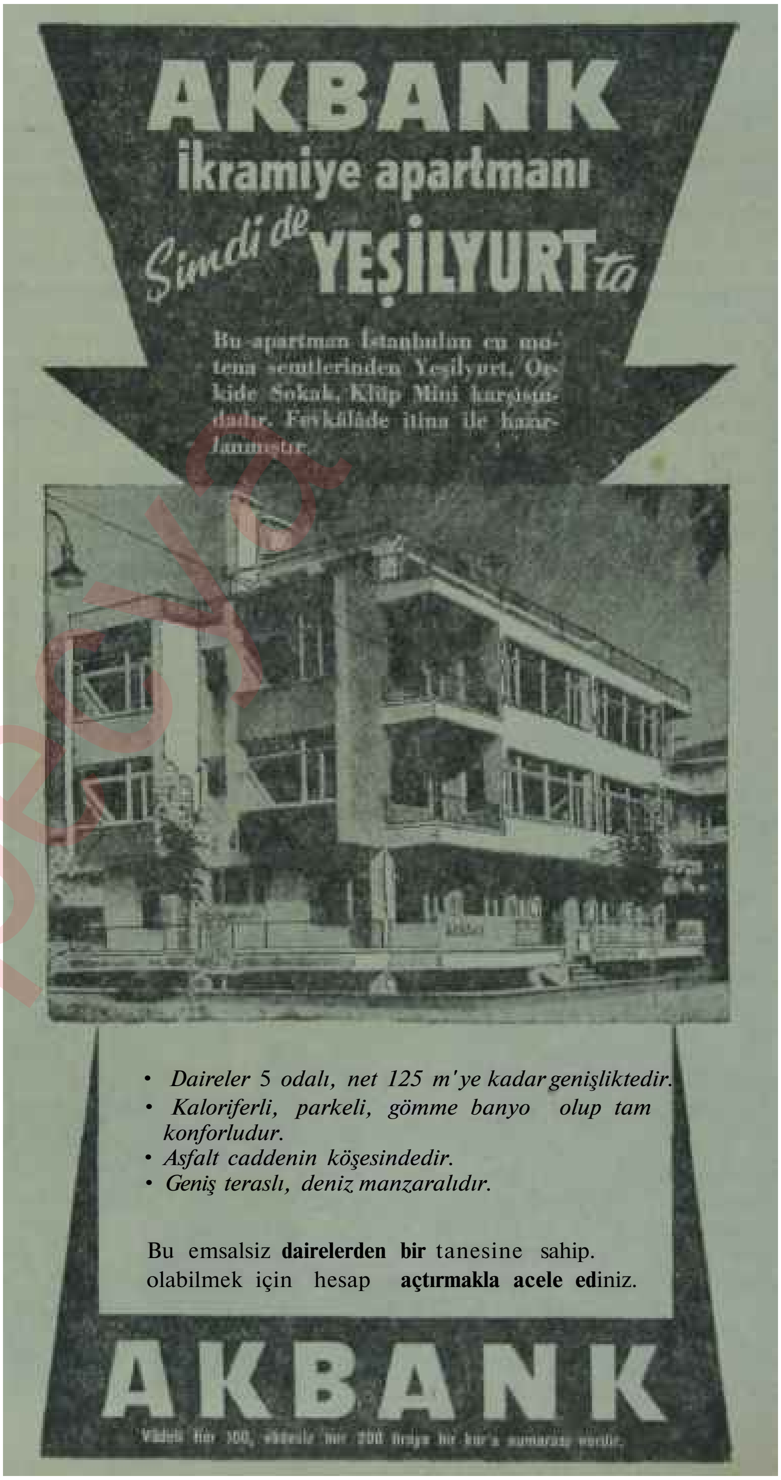
eczacılık Fakültesi Talebe Cemiyeti Başkanı ile İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği Başkanı Telci, öğrenci meselelerini görüşmek üzere Eczacılık Fakültesi Dekanının odasından içeri girdiklerinde, başlarına sonradan gelecekleri bilselerdi, herhalde şaşkın oktan küçük dillerini yutarlardı.

Dekanın kapalı kapılar ardındaki odasında Dekanla öğrenci temsilcileri arasında başlangıçta gayet iyimser bir hava esti. Temsilciler, meselelerini açıp Dekandan yardım elini istediklerinde Dekan, kendisinden beklenmeyen şekilde sinirlendi ve "Siz kim oluyorsunuz da bu meseleleri binimle konuşmaya geliyorsunuz? Defolun makamımdan!.." diye açıktan açığa iki temsilciyi kovdu. Temsilciler, beklemedikleri bu muamele karşısında ne yapacaklarını şaşırdılar. Dekanı kızdıracak ne bir söz, ne de bir istekte bulunmuşlardı. O yüzden kovma sığırlarına gitti. Yapılacak şey, Dekanın bu yakışıksız davranışını protesto etmekti. Nitekim de öyle yaptılar.

yayınlanan bildiride Dekan, bir öğretim üyesi olarak, bu yakışıksız davranışından ötürü öğrenciler tarafından suçlandırılmaktaydı. Bir Dekanın öğrenci kuruluşu tarafından bu yoldan kamu oyunda "teşhir" edilmesi, Üniversitenin öbür öğretim üyelerince -tabii olarak-hoş karşılanmadı. O kadar hoş karşılanmadı ki, hemen harekete geçtiler ve öğrencilere karşı onlar da Dekanı savunan, fakat öğrencileri yaylım ateşine alan bir karşı bildiri yayınladılar. İş, bu kadarla kalsa yine iyiydi. Fakat öğrenciler de öğretim üyelerinin bildirisini hoş karşılamadılar ve onlar da bu defa bütün öğretim üyelerini yaylım ateşine, alan bir ikinci bildiri yayınladılar.

Olaylar bu türlü gelişme gösterirken, Üniversitenin açılma günü gelip çattı. Otuz şu kadar yıldır Üniversiteler, her yılın Kasım ayı başında bir törenle öğretim yılma başlarlar, tören de öğretim üyeleri ile öğrenci temsilcileri söz atalar ve konuşurlardı. Bu yıl hangi temsilcinin konuşacağı konusunda öğrenci kuruluşlarına başvuruldu ve ad istendi, Öğretim üyesi ise belliydi. Geleneğe göre, rektör açılışı yapar, konuşur, aramdan da öğrenciler adına bir temsilci çıkardı.

Törende' konuşacak temsilci ola-

(AKİS — 1298

rak öğrenci birilikleri. Eczacılık Fakültesi Dekanının hışmına uğramış Osman Zeki Telciyi aday gösterdiler. Telcinin aday gösterilmesi, bardağı taşıran son damla yerine geçti, öğretim üyeleri, Telcinin adaylığına razı olmadılar. Telci, koca bir Fakültenin Dekanını hem suçlamış, nem de "teşhir" etmişti. Törende çıkıp konuşmaya hiç bir zaman yeterli olamazdı. Yeterlilik bir yana, öğrencileri hele, katiyyen temsil edemezdi. Birliklerden yeniden bir aday istendi. Telci olmasın da kim olursa olsundu. Telci mimlenmişti.

Telcinin adaylığının kabul edilme mesi, gençlerin sinirini bozdu, Yeniden toplandılar ve bu defa inatla Telci üzerinde direndiler. Temsilciyse, Telci pekâlâ kendilerini temsil edebilirdi. Ayrıca bir temsilcinin temsil gücü hiç bir zaman, karşı tarafı ilgilendiren bir konu değildi. Yeterliliğini düşünse düşünse; seçenler düşünürlerdi ki, bu da en tabii haklarıydı.

Öğretim üyeleri yeni baştan karşılarına çıkarılan Telciye gene Maraz ettiler. Daha diretir ve dayatırlarsa, Üniversite olarak, açılış töreninden vazgeçilecekti. Bu. öğrencilere direkt olarak bildirildi. Gençlik kurumlarından "siz bilirilniz"den başka bir karşılık gelmedi. Üniversite bir ikinci bildiri yayınlayarak durumu kamu oyuna -hiç beklenmedik bir yoldan ve gençleri suçlayarak- duyurdu ve tören yapmaktan vazgeçti.

İstanbul Üniversitesi 511, ders yılma törensiz, fakat son derece, gergin bir havayla girdi ve açılış gününün sabahında gazetelerini açanlar, Pazar günü düzenlenen bir basın top lantısında gençlerin bütün ağır ve hafif toplarını Üniversite öğretim üyelerine çevirip ateşlediklerini gördüler. Öğretmenlerle öğrenciler arasındaki sessiz savaş, artık suyun yüzüne çıkmış ve gürültüsü bütün yurdu kaplamıştı.

Haftanın basındaki Pazar günü düzenlenen basın toplantısında, ençlife bütün kurumlarının liderleriyle temsil edildi.

Ağızdan çıkan bakla

"Toplantının ana düzenleyicileri MTTB. İÜTB ile İTÜTB başkanlıklarıydı. Gençler, savaşın heyecanı içinde hayli sinirli görünüyorlardı. Yalnız son derece hazırlıklı oldukları da meydandaydı. O yüzden, uzun söze lüzum görmediler ve hemen konuya girdiler. Öğretim üyeleri için uzun bir saldın listesi düzenlenmişti. Gençler, öğrenci olarak, Üniversitedeki öğretim üyelerinden gereği kadar yararlanamıyorlardı. Kendileri istese bile buna imkân yoktu. Yoktu, çünkü öğretim üyelerinin yarısı idare meclislerinde üye ve çeşitli kurumlarda başka işlerle görevliydiler. Yılında 1650 saat görev yapmaları gerekirken 500 ile 85 saat arasında çalışıyorlar ve toplumu düpedüz sömürüyorlardı. Aylık ücretleri çalıştıkları iş saatlerine bölündüğünde ise, ortaya çıkan rakam korkunçtu. Bu gerçeğe göre, bir öğretim üyesinin aylığı ortalama 20 bin lirayı aşıyordu. Özel çalışma yerlerindeki gelirler karşılığı ödenen vergiler izlendiğinde, en çok kazanan öğretim üyesinin yıllık geliri 40 bin lira civarındaydı. Halbuki ayni kişilerin aylık geliri bir o kadarı buluyordu Yine öğretim 'üyeleri içinde bankalarda, ticaret ve sanayi odaları idare meclislerinde çalışanların oranı yüzde 35-50, Üniversite öğretim kadrosu içinde, üniversite dışında da işi olan profesörlerin öğretim kadrosuna oranı ise, yüzde 70 ile 75 arasındaydı.

Daha korkunç olanı, özel okullarla Üniversitedeki başarı oranında ortaya çıkıyordu. Özel okullarda bu oran yüzde 93 idi ve ayni öğretim üyelerinin Üniversitedeki başarı oranı gülünç derecede düşüktü: yüzde 6-9!.. Ayrıca bir başka suçlama da, genç nesillere doçentlik belgesi sırasında olanlar üzerineydi. Kendileri hayatta kaldıkları sürece meslekleriyle ilgili yazıhane, muayenehane açmıyacağına dair söz almadıkça bu belgeyi vermekten kaçınanlar da bu Üniversitede öğrettin üyesi görevindeydiler!..

Basın toplantısının ertesi günü öğretim üyeleri susmuş, törensiz bir açılışta iken, gençler kara bir çelenkle caddelerden geçtiler ve 2 Kasım 1964 gününü "yas günü" ilân ettiler.

Gençlerin suçlaması, öğretim üyelerini bilinmeyen yanlarını gün ışığına çıkaran liste, öğretmenlerle öğrenciler arasında başlamış bu savaşı nerelere götürecektir, bilinmez. Bilinen, öğretenle öğrenen arasındaki gelecek için zorunlu olan köprülerin toptan atılmış olduğu ve bunun her iki taraf için de kötü sonuçlar doğuracağıdır.

Zabıta

Suçlu kim?

Geçen hafta İzmir gazetelerinde iki gün ara ile şu manşetler dikkati çekti: Bir Polis, Beylik Tabancası ile Genelevdeki Dostunu öldürdü!'', "İzmir Polisi Ölüm Saçıyor", "Polis Dün De Bir Garsonu Öldürdü!".

İki gün ara ile iki polis memurundan birisinin beylik tabancası ile İzmir Genelevlerindeki dostunu genelev içinde, diğer bir polisin de Basmane Emniyet Amirliği merkezinde beylik tabancası ile bir garsonu öldürmesi, bir diğer şahsı da tabanca ile ağır surette yaralaması, dikkatleri ister istemez, bir ay önce Karşıyakanın Şenlikler semtinde cereyan eden bir diğer iğrenç olay üzerine çekti.

Şenlikler karakolunda görevli iki polis memuru, bir ay önce, emniyetini sağlamakla görevli bulundukları semtte, hem de karakola 80 metre mesafede bir eve tabancalarını çekerek baş kın yapmış, evin onaltı yaşındaki güzel kızına, anne ve babasının gözü önünde, silâh tehdidi ile tecavüze yeltenmiş, karşı koyan kızın babasını feci şekilde dövmüş, sonra da kızı saçlarından sürükleyerek kaçırmağa teşebbüs etmişlerdi. Olay, İzmir Emniyet Müdülüğü tarafından kamu oyundan gizli tutularak örtbas edilmek istenmiş, ancak bir gazeteye şikâyet yazısı gönderildikten sonra tahkikat yürütülebilmişti. Polisin faili olduğu ve basit birer zabıta olayı sayılamıyacak bu suçlar, vatandaşın emniyet ve huzurunu teminle görevli bir teşkilâtın 27 Mayıs ihtilâlinden önce olduğu gibi şimdi de prestijini iyiden iyiye sarsmış ve İzmirliler, sabıkalılardan, hırsızlardan ve canilerden ziyade polisten korkar duruma genişlerdir.

Polisler
Vazifeleri: Asayişi temin etmek!..

Derebeyi hayatı

Geçtiğimiz haftanın ortalarında, Çarşamba günü, saat 19.30'u gösterdiği sıralarda İzmirin Tepecik semtindeki Genelevler sokağından yedi el tabanca sesi duyulunca, yalnız Genelevler sokakları değil, bütün Tepecik semti ayağa kalktı. Tabanca sesleri Genelevler sokağındaki 30 numaralı evden gelmişti. Aynı anda, genelev kadınlarının canhıraş feryatları ayyuka çıkmıştı. Yedi el silâh sesi, ardından, yarıçıplak genç bir kadının, delik deşik vücuduyla cansız yere yıkılması, sonra genç bir adamın, sanki hiç bir şey olmamış gibi sessiz sedasız, kalabalık arasından çekilip gitmesi. İşte, hepsi bu kadar!..

Olayın içyüzü şudur : Buca Emniyetinde görevli Rasta Kutlu adındaki polis memuru, üç yıldır dost hayatı yaşadığı Genelev kadınlarından Nazmiye İpeki, evlenme teklifini reddettiği için, devtetin kendisine emanet ettiği tabanca ile vurup öldürmüş, sonra da genelevlerde cirit oynıyan sivil ve resmi polislerin hiç birinin müda dahalesine mâruz kalmadan, elini kolunu sallıyla sallıya, Genelevler sokağından çıkmış ve civardaki Kemer karakoluna gidip teslim olmuştur.

İzmir Emniyet Müdürü Hüseyin Taluy, olaydan hemen sonra basına şı demeci vermiştir : "Müessif olaya sebep olan polis memurunun görevine son verilmiştir."

Olayın yankıları devam ederken, yani Genelev cinayetinin üzerinden tam ellialtı saat geçtikten sonra, geçen haftanın son günü sabaha karşı saat 03.00'de bu defa da Basmane semti sakinleri üç el tabanca sesi ile uykularından uyanıp sokaklara fırladılar. Silâh sesleri, Basmane garına yüz metre mesafedeki Basmane Polis Merkezinden geliyordu. Polis bir cinayet daha işlemiş, genç bir garsonu, karakolun içinde cansız yere sermiş, bil diğer şahsı da tabanca ile ağır surette yaralamıştı.

Bu cinayetin faili de birincisinde olduğu gibi, İzmir Emniyet kadrosunda görevli İsmail Derin adlı yirmi aylık bir polis memurudur. Olayın tafsilâtı şöyledir : Santral garajda görevli polis memuru İsmail ile Çine Birlik otobüsleri sahihi Mustafa Yılmaz tanışmış samimi olmuşlardır, O gün izinli bulunan polis memuru Derin Mustafa Yılmazla önce Kordondaki bir meyhanede kafayı çekmişler, sonra is Basmanedeki Mavi Kelebek gazinosuna giderek içkiye orada devam etmişlerdir. Üzerindeki üniformayı öze hayatı için istismar eden polis İsmail Derin, bir ara taşkınlık yapmağa ve etrafa sataşmağa başlayınca, Şefgarson Nihat Kutluay kendisini ikaz etmiş ve yatıştırmağa çalışmıştır. Polis İsmail Derin bu müdahaleye sinirlen miş ve "Yürü karakola! Hakkında muamele yapacağım" diyerek Şefgarsonı kendisinin görevli olduğu Basma ne Polis Merkezine götürmüş ve karakol binası içinde beylik tabancasını çekerek, üç kurşunla yere sermiştir. Kendisine mâni olmak istiyen Mustafa Yılmazı da ağır surette yaralamıştır.

İzmir Emniyet Müdürü Hüseyin Taluyun bu olaydan sonra verdiği demeç de çok enteresandır: "Vatandaş karşısına çıkamaz olduk. Cinayet işliyen polis memurunun işine son verilmiştir."

İzmirde Polisin prestijini sarsan sadece bu son bir ay içinde vuku bulan üç müessir olay değildir.

İzmirliler, izmir Emniyet teşkilâtının titizlikle ele alınması gerektiği kanaatini taşımaktadırlar.

iller

Yeşiller cenneti

Cumhuriyet Bayramının bu yıl artsa arkaya dörtbuçuk günlük bir dinlenme imkânı sağlaması İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerin halkına yurdun çeşitli turistik yerlerine akın etmek fırsatını verdi. Otomobil ve otobüs sayesinde kalabalık yolcu kafilelerine uğrak olan yurt köşelerinden birisi de Bursaydı.

Bursa, gerek coğrafi yönden haiz olduğu şanslı mevkii, gerekse turizm için lüzumlu her türlü imkânların sahibi bulunması yüzünden çok eskiden beri memleket turizminde en önde gelen merkezlerden birisidir. Ancak aradan geçen zamanda bu pek sempatik yurt köşesinin zaten sahip olduğu tabii servetleri değerlendirmek için de çok şeyler yapılmış, inşa edilen yollarla Bursa, dolaylarındaki ana yollara, denize ve demiryollarına bağtaramıştır. Üstelik halkının turistlere alışkın oluşu, fikir ve kültür seviyesinin gelişmiş olması, ticaret ve küçük endüstriyle zenginleşmiş bulunması sayesinde devletin bu yoldaki çalışmalarına geniş ölçüde halk da katılmış, elde edilen sonuçların verimli olmasında bunun büyük etkisi olmuştur.

Bursa, herşeyden önce, bir tabii güzellikler merkezidir. Şehrin hemen arkasında yükselen azametli görünüşlü Uludağ bütün bu güzellikleri yaratan başlıca varlıktır. Bursa güzelliğini, tabiatını, servetlerinin çoğunu, fakat herşeyden önce turistik önemini Uludağa borçludur. 2500 metreyi bulan zirvesinden daha çok, nisbeten aşağılarda kalan Kiraz yaylası, otellerin ve kayak merkezinin bulunduğu vadisi, hele bir uçurum kenarını andıran Bakacak tepesi özellikle güzeldir.

Yalnız, son zamanlarda PTT tarafından İzmir, İstanbul ve Ankara istikametlerindeki telekomünikasyonu sağlamak üzere Bakacak tepesine yerleştirilen mikro dalgalı radyo-link antenleri ve alıcı - verici postası, manzaranın tabiiliğini biraz bozmakta ve tepede hissedilmesi tabii "herşeyden uzak oluş" hissini biraz gölgelemektedir. Bu arada, oteller bölgesinden Bakacak tepesine gelen yolun da henüz çok bozuk olduğunu belirtmek yerindedir. Aslında Uludağa tırmanan biricik yol da bugünkü türk karayolları standardına hiç uymamaktadır. Mamafih güzergâhın şirinliği, yolun çoğunun ormanlar arasından geçmekte duşu, sık sık rastlanan çeşmeler, yoluların yorgunluklarını unutturmaktadır.

Tarih dolu bir şehir

Uludağın eteklerinde kurulmuş olan Bursa şehri çok daha eskilerden beri önem taşımakta idiyse de ,asıl tarihî rolünü Osmanlı İmparatorluğunun ilk başkenti olarak oynamıştır. Bu bakımdan, türkler üzerinde olduğu kadar, yabancı turistler üzerinde de bu sıfatıyla özel bir etki yaratmaktadır. Birçok tipik camiler, hamamlar, medreseler ve türbeler şehrin her kör şeşini süslemektedir, Bursanın Uludağdan aldığı birçok nimetlerden biri de şifalı suların aktığı kaplıcalarıdır. Eskidenberi büyük ün salmış olan bu kaplıcalar sayesinde Bursa yalnız Türkiyede değil, ayni zamanda dünyanın her yanında rakipsiz bir tedavi şehri unvanını kazanmıştır. Dünyada hiçbir kaplıca şehri bukadar meziyeti birarada toplamamıştır.

Tesadüflerin ve tarihin büyük ölçüde yardımına mazhar olmuş bu talihli şehrin sâkinleri de gayretleri ve çalışkanlıklarıyla Bursa adını başka alanlarda da duyurmayı başarmışlardır. Avrupanın birçok ülkelerinde "Türk havlusu" olarak satılan havlu çeşitleri buradan çıkmıştır, ipekçilik ve ipekli dokumalar konusunda da Bursanın adı daima duyulmaktadır. Ne gariptir ki, Türkiyenin biricik Suni pek endüstrisi de Bursa ilinin sınırları içerisindedir. Türkiyenin en kaliteli yün kumaşlarım dokuyan fabrika da Bursadadır. Her çeşit tarım ürünü özellikle meyvalar, ovada yetlştirilmektedir.

El sanatları mamulleri zevk ve incelikle meydana getirilmektedir. Orta çaptaki endüstri de Bursada önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle bunun üzerinde duran Bursalı bazı sermaye sahipleri, ovada büyük bir endüstri merkezi kurmaya da teşebbüs etmişler, bu konuda Ticaret ve Sanayi Odaları Birliğinin desteğini kazanmayı başarmışlardır. Yakın bir gelecekte Bursa ovasının kara kara tüten bacalarla donatılacağı ilgililerce belirtilmektedir. Bu noktada müteşebbislerin Bursa için hayırlı bir iş mi yaptıklarını, yoksa, bir hemşehri sıfatıyla, bindikleri dalı mı kesmeyi kalkıştıklarını ancak zaman göstere cektir.

Son yıllarda Bursanın turistlik değerlerine büyük şeyler katan en onemli yatırım olarak, Belediye tarafından güç hâlle tamamlanabilen v hâlâ da üzerinde çalışılan teleferik hattı örnek gösterilebilir. Bu hattı; oteller bölgesine ve zirveye kadar zatılmasıyla Uludağın, dolayısıyla Bursanın kış-yaz turistik önemi kakat arttırılmış olacaktır. Dağ üzerinde ise daha mütevazı ve her keseyi elverişli oteller yapılıp işletilmesi mevcut yolun geliştirilmesi ön plân da gelen teşebbüsler olarak göze çarpmaktadır.

Turistik Bursa
Kem gözlere şiş

Orta Doğu

Yeni yeni gelişmeler

Orta Doğuda bir hafta içinde birbiri peşinden gelen iki yeni gelişme, bir süredir başka taraflarda dolaşan gözleri yeniden bu bölge üzerine çekti. Önümüzdeki günler içinde Orta Doğudaki politika sofrasına yeni tuzlar, biberler katacağı anlaşılan bu gelişmelerin birincisi. Sudanda 1958 yılından buyana işbaşında bulunan askert idarenin yerini bir öğrenci ayaklanması sonunda sivil idareye bırakmasıdır. Gerçi asker! idare sırasında hem devlet, hem de hükümet başkanlığını elinde bulunduran General Abbud paçasını kurtarıp devlet başkanlığını elinde tutmasını becerebilmiştir ama, hükümet sivillerin eline geçmiştir.

Sudanda geçen hafta boyunca süregelen ve otuza yakın ölümle yüzlerce yaralanmaya yolaçan öğrenci ayak Ianmasının arkasında, başlıca iki neden yatalaktadır. Birincisi, General Abbudun altı yıllık otoriter rejimi sudanlı aydın arı artık bıktırmıştır. Gerçi Abbud 1958 yılında idareyi eline aldığı zaman ülkenin politika hayatı çığırından çıkmış durumdaydı ama, onun kurduğu düzen de Sudana yeni hiçbirşey getirmemiştir. Abbud, altı yıl boyunca, eski ağıraksak gidişi otoriter bir tutumla hızlandırmaktan öteye gidememiştir. Askerî İdare Sudanın ekonomik ve sosyal kalkınmasını sağlayamamış, kendisinden hareket ve önderak bekleyenleri hayal kırıklığına uğratmıştır. General Abbud, rejimi üzerinde biriken bulutları tenkitçilerini hapse atarak, partileri dağıtarak, üniversiteyi susturarak dağıtmak istemiştir.

İkincisi, General Abbud son yıllarda Sudanın güney bölgesinde yaşayan üç milyona yakın zenciyi araplaştırtnak için sert tedbirler almıştır. Burada zencilerş hristiyanlaştırmaya çalışan misyonerleri ülkenin dışına atmış, okulları kapatmış ve zenci liderleri devamlı hükümet deneti altında tutmuştur. Sudandaki halkın çoğunluğu müslüman olmakla beraber, Abbudun bu sertlik politikası aydınların boşuna gitmemiştir.

Bu iki neden bir araya gelince, askeri idarenin ortadan kalkması için bir öğrenci ayaklanması yetip de artmıştır. Yeni kurulan sivil hükümette,

Devrilen Suud
Kendi gitti ismi kaldı yadigâr

aşağı yukarı, Sudandaki siyasî partilerin hepsinin temsilcileri vardır. Ancak bu hükümet içindeki çeşitli görüşler nasıl bağdaştırılacak, yeni idare ne kadar ömürlü olabilecektir? Bütün mesele buradadır. Nasırcılardan komünistlere, milliyetçilerden fedaralistlere kadar her eğilimi içine alan yeni Sudan hükümetinde çok geçmeden çatışmalar başlar, Sudan Abbud rejimi sırasında kavuştuğu iyi-kötü istikrarı kaybedip karışıklık içine düşerse, buna kimse şaşmamalıdır.

Bir saltanatın sonu

Orta Doğuda bu hafta görülen ikinci gelişme de, Suudî Arabistandaki saray ihtilâlidir. Bu ihtilâl sonunda Prens Faysal, kardeşi ibn Suudun elinde kalan son iktidar kırıntısını da alarak, kendini kral ilân ettirmiştir. Bilindiği gibi, 1953 yılında babasının yerine tahta geçen Suud, Suudi Arabistanın idaresini 1958 yılında Faysala bırakmak zorunda kalmıştı. Faysal o zamandanberl bu ülkenin hem veliahd prensi, hem de hükümet başkanıydı şimdi tahtı da eline almakla, ülkenin mutlak hakimi olmuştur,

işin doğrusu istenirse, Suudun başını asıl yiyen, Başkan Nasırdır. Eski kralın Başkan Nasırın Arap Birliği politikasına cephe alması ve batılı devletlerle Orta Doğu arasında köprülük yapmak istemesi ülkedeki prens ve şeyhleri Suud aleyhine çevirmiştir. Gerçi Suudi Arabistan liderlerinin hiçbiri Nâsırcı değildir ama, Suudun açıktan açığa bir müslüman devlet başkanına cephe almasını, hele ona karşı bir komplo düzenleyecek kadar ileri gitmesini boş karşılamamışlardır. Buna ok olarak, Suudun petrolden akan zenginliği har vurup harman savurması da ülkedeki liderleri eski krala karşı çevirmiştir. Nitekim Faysalın 1958 yılında idareyi ele alır almaz yaptığı ilk iş hanedanının tahsisatım kısmak ve kesilen parayı halk kamu hizmetlerine yatırmak olmuştur.

Suud, 1958 yılında kardeşine kaptırdığı iktidarı yeniden ele geçirmek için geçen Mart ajanda bir deneme yapmıştır. Fakat işe el koyan ulema meclisi, yürütme yetkilerinin Faysalın elinde kalmasına karar verince, eski kralın kaderine boyun eğmekten başka çaresi kalmamıştır. Ulema meclisinin, o zamandan başlayarak, Faysal üzerine krallığı da yüklenmesi için baskı yaptığı bilinmektedir. Bu bakımdan, Suudun tahttan indirildiğinin açıklanması, esasen yedi aydanberi fiilen var olan bir durumun resmen bildirilmesinden başka birşey değildir,

Dağın Ardındaki Ümit

Şu satırların yazıldığı sırada, Birleşik Amerikadaki seçmenler yeni başkanlarını seçmek üzere sandık başlarına gitmektedirler. Bn koca ülkenin dört bucağından gelen haberlere bakılırsa, yapılan seçimler de tıpkı altı aydır süregelen kampanya gibi tadsız ve heyecansız geçmektedir. Alınan ilk sonuçlara göre, Başkan Johnson Cumhuriyetçi rakibi Goldwater'den bir hayli fazla oy toplamıştır. Bundan sonra açılan sandıklarda da aynı sonuçlar alınırsa, Johnson büyük bir çoğunlukla yeniden başkan seçilecek demektir.

Başkan Johnson'in zaten ötedenberi beklenen bu zaferi, Cumhuriyetçi Parti içinde "radikal sağ" diye isimlendirilen aşırı sağcıların bellerine inen bir darbe olacaktır. O kadar ki, bu, aşırı sağın yakın amerikan tarihimde uğradığı en büyük bozgundur. Truman'ın karşısına çıkarılan Senatör Taft bile bu kadar büyük bir başarısızlıkla karşılaşmamıştı. Taft denemesinden ders almayan aşırı sağ kanadın, hiç değilse Goldwater'in başına gelenlerden ders alacağı ve bundan sonraki seçime daha, ılımlı bir adayla katılmak için aklı başında. Cumhuriyetçilere yardımcı olacağı umulur.

Bununla beraber, aklı başındaki Cumhuriyetçiler önümüzdeki kampanya sırasında da bu defaki yanlışlarını tekrarlarlarsa, partinin kilit noktalanın ellerine geçiren aşırı sağcıların talihlerini bir kere daha denemeye kalkışmayacakları da söylenemez. Hele bu seçimlerde halkın büyük bir çoğunluğunun desteğiyle yeniden işbaşında bırakılan Başkan Johnson kısa bir zamanda Birleşik Amerikanın iç ve dış bunalımlarına olumlu çözümler getiremezse, aşırı sağın ortaya bir kere daha kendi recetesiyle çıkmak fırsat ve kuvvetini bulacağına, şüphe yoktur. Bu bakımdan, önümüzdeki dört yıl içinde Başkan Johnson'ın sırtına, şimdiye kadar pekaz amerikan devlet adamının taşıdığı ağır yükler binecektir.

Önümüzdeki dört yılın Birleşik Amerikanın iç ve dış durumu bakımından çok şeyler getirmesi bekleniyor. Medeni Haklar Kanununun çıkmasıyla da giderilemeyen, ancak seçim kampanyası yüzünden şimdi biraz yatışmışa benzeyen ırk geçimsizliği, bu dört yıl içinde mutlaka bir çözüme bağlanmalıdır. Aksi halde, artık sabırları tükenen siyahların kendilerini gittikçe kuvvetlenen bir şiddet alkımına kaptırmaları işten bile olmayacaktır. Bunun yanısıra, ekonomik gelişme hızının çoğaltılması, işsizliğin giderilmesi, büyük şehirlerdeki fakir milyonların, güneydeki göçebe toprak işçilerinin kurtarılması gibi önemli meseleler de, hep bu dört yıl içinde Johnson'ın devamlı olarak karşılaşacağı çözümü *güç* meseleler olacaktır.

Johnson

Johnson'ın önündeki dış güçlükler daha da çetindir. Vietnamda uzayıp giden gerilla savaşı Amerikanın yalnız milyonlarını ve amerikan ordusunun en seçkin elemanlarını değil aynı Kamanda Washington'un dış itibarını da alıp götürmektedir. Amerikan dış politikasında bir düşünce ve davranış değişikliği olmadan, bu savaşın şerefli bir sonuca bağlanması uzak bir ihtimâl görünüyor. Aynı şekilde, General De Gaulle'ün uzlaşmaz tavırları yüzünden parçalanmaya yüztutan Batı birliğinin bugünkü gidişle nasıl kurtarılabileceği de, bütün zihinleri kurcalayan bir soru olarak ortalıkta durmaktadır.

Amerikan halkı, kendine has akıncılık niteliğiyle büyük işler başarmış, büyük bir devlet kurmuş, büyük savaşlar kazanmış bir halktır. Bugün içinde bulunduğu güç durumu da bir akıncı zihniyetiyle ele alırsa, yeni düşünce ve davranışlara kapısını açık tutarsa, aynı başarıyı göstermemesi için hiçbir sebep yoktur. Fakat ne yazık ki, partilerin beceriksizliği yüzünden bu seçim kampanyası şurasında biri bu koca ülkeyi geri götürmek isteyen, diğeri de durumu korumayı en akıllı politika olarak benimseyen iki aday arasında bir tercih yapmak zorunda bırakılmıştır. Bütün dünya kamu oyu, elbette kî, amerikan siyasî partilerinin daha ileri görüşlü, yeni düşüncelere daha açık, alışılmamış davranışlarda bulunmaktan korkmayan adaylar göstermesini isterdi. Gerçi ortalıktaki adaylardan hiç değilse geriye gitmemeye kararlı olanının seçilmesi bir teselli vesilesi olmuştur ama, anlaşılan. Amerikanın basına Kennedy gibi bir başkan gelmesi için aradan en azından dört yıl daha geçmesini beklemek gerekecektir.

Tüli'den haberler

geçirdiğimiz hafta, Cumhuriyet Bayramı tatilinin uzunca olması gene herkesi iç gezilere sevketti. Hele havalar da artık soğumağa başladığı için gerek İstanbuldan, gerekse Ankaradan pek çok kimse Alanya ve Antalyaya gitmeyi tercih etti. Oralılar ise Eğridir gölü sahillerine akın etmişler. Birçokları da bu vesile ile aile ziyaretleri yapmak üzere İstantbula gittiler.

Said Dormen ve eşi, Antalyada Teras otelinde epeyce kaldılar, İstanbul'dan Ahmet Emin Yalman, eşi Rezzan yalman, dostları Memduh Moran ve eşi, Dr. Muhterem Gökmen ve eşi, Alanyadaki motelde dinleniyor, bol bol denize giriyor ve taze kuzu balığı yiyorlardı.

Antalyada Sabo tesisleri de epeyce kalabalıktı. Burada daha ziyade' dinlenmek, denize girmek, iyi yemek yemek ve rahat etmek isteyenler vardı. Gevrek kahkahalarıyla neşesini et rafa da siyaret ettiren Galip Kardam 4le, cidden zarif ve havası olan eşi Beyza Kardam, tatil sonuna kadar Saboda kaldılar. Bir arkadaş grupu ile geçmiş olan HümeyraYaltkaya ve eşi Erol Yaltkaya, Ayşe ve Feyyaz İnceerler bol bol dinlenme imkânı bulduklarına seviniyorlardı. A.P. senato rü Ömer Eken ve arkadaşları, Damlataş mağarasında uzun zaman kaldılar. Ayrıca, otobüslerle gelmiş büyük gruplar vardı ki bunlar, daha ziyade şehirdeki otellerde kaldılar: Garanti Bankası mensupları, Orta Doğu Amme Enstitüsü mensupları ve bol bol yabancı turist...

Cumhuriyet Bayramının ertesi gecesi Bulvar Palas salonlarında, eski Basın-Yayın Genel Müdürlerinden emekli Albay Bekir Tünayın kızı Aysu Tünayla Ergun Onurun düğünleri yapıldı. Her iki tarafın pek çok davetlisinin bulunduğu düğünde geç vakitlere kadar eğlenildi. Tünay ailesi, geçen yıl da, yine ayni yerde, öteki kızları Işılın düğününü yapmıştı. Bu bir yıl zarfında Bekir Tünay biraz yaşlanmış görünüyordu. Halbuki eşi Belkıs Tünay, sarı saçlarına ve mavi gözlerine pek yakışan kolsuz, lacivert elbisesinin üzerine giydiği son moda şifon bluzla pek zarif bir kayınvalde havası taşıyordu.

Aysu Tünay, gelinliği, teli duvağı ile şahane bir gelin olmuştu. Gelinliği uzun zaman hatırlanacak kadar güzeldi, Kızkardeşi Işıl da göğsü boncuk işlemeli, çivit mavisi bir elbise giymiş, saç biçimini değiştirmişti. Kısa saç ve kâhkül, kendisine çok yakışmıştı. Gelinin arkadaşları genç, şık, tatlı bir grup teşkil etmişlerdi. Siyasal Bilgiler Fakültesinde okumakta olan Işık Akın, kendi diktiği, üzeri beyaz rafya işli, siyah brokar, dümdüz, sırtı açık elbisesiyle pek güzeldi.- Hukuk Fakültesinden Gülseren Cen pembe, omuzlan açık cici bir elbise ile gelmişti. Felsefeden Füsun Akatlı, açık mavi emprime desenli şifon bir elbise giymişti.

Tünay ailesi, artık delikanlı olan ve babasının gençliğini andıran oğulları Muharrem Tünay'a kaldı.

Haftanın başında Pazartesi akşamı Esenboğaya inen bir uçak. Ankarada kendisini bakliyen pek çok dost ve akrabasını sevindiren bir yolcu getirdi. Cenevrede bulunan, Kızılhaç ve Kızılay dernekleri dünya federasyonu genel sekreter yardımcısı Nedim Abut, görevli olarak Afganistan, Irak ve Lübnanı ziyaret ettikten sonra, üç yıldır ayrı bulunduğu memleketine ufak bir ziyaret yapmak üzere Ankaraya geldi Kendisini alanda, uzun yıllar gene! müdür yardımcısı bulunduğu Kızılayın mensupları karşıladılar : Halen Kızılay Genel Müdür Yardımcısı bulunan Nihat Aşar, Dr. Mehmet Kengerli, Dr. Ruhi Turan ve daha bir çok zevat. Kent Otelinde kal makta olan Abut, haftanın, sonlarında Cenevreye, görevinin başına dönecek..

Nedim Abut hava alanında karşılanıyor

Kızılaycı

Haftanın başında Pazartesi akşamüzeri yapılan küçük bir törenle yeni bir ilim yuvası hizmete girdi, özel Ankara İktisadî ve Ticarî İlimler Yük sek Okulu Müdürü Prof. Dr. Fahri Halil Örsün açış konuşmasıyla başlayan törende Prof. Vasfi Basit Sevig Heyecanlı, ateşli, uzunca bir konuşma

yaptı. Onu takiben Devlet Bakanı Nüvit Yetkin, kısa bir konuşma ile müesseseye başarılar diledi. Hazır bulunan epeyce kalabalık davetliler, okulu gezdikten sonra, ikramlara teşekkürler ederek ayrıldılar.

Duvarda asılı mütevazl bir tabelada okulun kurucularının adları sıralanmıştı : Prof. Dr. Fahri Halil Örs, Attilâ Tengirşenk, Doçent Dr. Nevzat Eser, Halil Boztürk ve Dr. Abdülkadir Uras.

•

Geçtiğimiz ay, Yalovadaki Otel Termal kaplıcaları her zamankinden daha kalabalıktı. Gerek havaların güzel gitmesi, gerekse yeni yıla daha sıhhatlı girmek ve kışı rahat geçirmek arzusu bunda âmil oldu herhalde. Kaplıca müşterileri arasında pek çok da doktor vardı. Bu arada enteresan tiplere de rastlanıyordu.. Meselâ, Melâhat Gedik ve onunla birlikte gelmiş olan Lütfi Kırdarın eşi. Gedikin kızı sonradan geldi. Sesi de hayli güzelmiş, söylediği aryalarla epeyce takdir topladı.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi profesörlerinden Abdülkadir Karahan, divan edebiyatından okuduğu şiirlerle bilhassa hanımlar arasında dehşetli sükse yaptı Bu arada Vehbi Koç da, U.S Royal satış mümessillerine 200 kişilik bir ziyafet verdi.

•

Diş tabibi Dr. Sabih Bozcaadalı ile eşi Güzin Bozcaadalı da bu tatillerini oğullarının arzusuna uyarak Bodrumda geçirdiler. Bozcaadalı ailesi arabalarını da değiştirmişler, yepyeni bir 'Mercedes 220" almışlar,

•

Yüksek mühendis Nadir Uluç ile eşi Enstitü öğretmenlerinden Afife Uluç ve çocukları da tatilde İzmire gittiler. Dönüşte bir gece Pamukkalede kalan Uluç ailesi, haftanın başındaki Pazar günü Ankaraya döndü.

Nevin Bursalı büyük bir ikaza geçirmiş. İki basamaklık merdivenden düşmek kırıklara sebep olmuş. Şimdi annesinin evinde yatmakta olan Nevin Bursalıyı her gün pek çok arkadaşı ve dostu ziyaret ediyor.

İmar ve İskân Bakanlığı şehircilik uzananlarından yüksek mimar Tuğrul Akçura yeniden Ankaraya yerleşti. Geçtiğimiz hafta Kavaklıderede tuttuğu villaya ailesini de getiren Akçura, bu yıl Orta Doğu Üniversitesinde de dersler vermeğe başlamış.

Süreyya pavyonu açılalı Ankara Palas adamakıllı tenhalaşmış. Bunda atraksiyonun da yok denecek kadar zayıf oluşunun tesiri var herhalde. Şantöz Anny Berrier ile Pepe de olmasa, çekilir gibi değil. Haftanın başlarında bir gece, saat 22.30'a kadar sadece iki masadan başka bütün salon boştu. Ondan sonra da ancak iki üç masa daha dolabildi.

•

Vaktiyle "Anna Frankın Hatıra Defteri", "Cadı Kazanı'", "Dört Albayın Aşkı", "Bernarda Albanın Evl", "Kınık Oyuncaklar" ve "Ocak" adlı oyunlarda oynamış olan Devlet Tiyatrosunun sevimli oyuncularından Hepşen Aktarın bu sezon sahnede görülmeyişin son günlerin şikâyet yollu dedikodularından birini teşkil etmektedir. Tiyatroseverler soruyorlar: "Acaba niçin?"

•

geçtiğimiz hafta içinde İstantbula, geçen defakinin aksine, sessiz sedasız gelen Enrico Macias'ın bir türk kızına âşık olduğu söyleniyor. Hattâ rivayete bakılırsa, Macias gitmeden önce, söz kesilmesi bile ihtimâl dahailindeymiş.

İstanbul Şehir Operası gene büyük ve iddialı bir işe girişti. Bu sefer de "Macbeth" i oynıyacak olan İstanbul Operası sanatçıları gala gecesini merak ve heyecanla bekliyorlar. Aydın Günün bütün ümidi gene, berrak ve gür bir sese sahip genç soprano Meral Mendereste. Meral Menderes bu temsil için saçlarım da kızıla boyatmış. Arkadaşları bu saçın kendisine çok yakıştığını söylüyorlar. Aydın Gün sanat severlere bir mukayese imkânı vermek için Ankaradan misafir sanatçı olarak Sevda Aydanı getirtti. Meralin provalarından biraz bozuk bir çehre ile çıkan Sevda Aydan, Aydın Güne yüksek sesleri kendisinin çıkaramıyacağını. Ankarada da bu yüksek seslerde başkasının kullanıldığını söylemiş.

Şehir Operasının gözde baritonu Attiia Mânizade Afrika'ya, mühendis olarak gitmek üzere bir mektup yazdı. Ancak mektuba henüz bir cevap gelmemesine rağmen Atillânın, özellikle kızlardan yana müthiş kısmeti açıldı.

•

"Haftanın başında Pazartesi akşamı İzmire kalkan bir THY uçağı. Devlet Tiyatrosu sanatkârlarından Ertuğrul İlgini İzmire götürdü. İlgin Esenboğa da sarışın bir hanımla derin sohbetlere dalmış görünüyordu. "

Gecekondular

Dert çok..

Gençkız hafifçe kızardı. Fakat kararlı görünüyordu. Kendisini merakta, dinleyen kadınlı erkekli bir kalabalığa hitabedecek ve derdini duyuracaktı.

"— Biz, gecekondularda oturan öğrencilerin en büyük meselemiz otobüs meselesidir" dîye söze başladı ve sonra şöyle devam etti:

"— Duraklar evlere çok uzak. Kışın bu duraklara ulaşabilmek için karanlıkta evden çıkıp, yarı dize kadar çamura batınak gerekiyor. Halbuki okula temiz gitmek isteriz. Öğrencinin okula muntazam gidebilmesi, başarısı ile yakından ilgilidir. Biz bunu iyi biliriz. Çünkü biz kış günleri çamura batmakla kalmayız. Çoğumuzun dolmuşlara, minibüslere verecek fâzla paramız yoktur. Otobüs bekleyelim der ken dersi kaçırırız. Daha pek çok der di vardır bu işin."

Konuşan gençkızın üzerinde şık küçük bir sveter ve dar bir etek vardı. Saçları kıvır kıvır, gözleri ışıl ışıldı. Ortaokul öğrencisi olduğunu söy lüyordu.

' Ortaokul öğrencisini, başka dertliler izlediler. İçlerinde en çok şey istiyenler, Tuzluçayırın meşhur iki Yusufları oldu. Yusuflardan biri, dertlerini cebinde taşıyordu. Daktilo edilmiş birkaç sayfayı hemen çıkardı ve oracıkta özetleyiverdi. Ama iki Yusufların derdi, sanılacağı gibi kişisel dertler değildi. Kendilerine ait tek kelime söylemediler. Mahalle çeşmeleri kapatılmış, susuz kalmışlardı. Gerçi Belediye 327 numaralı kanuna göre gerekli vesikaları ibraz edenlere su veriyordu ama, bunun da bir takım güçlükleri vardı. Elektrik dâvası da büyük bir dâva idi. Kimi evler ışığa kavuşmuştu, kimi de hasretle onları seyrediyordu.

İki Yusuflar daha bir hayli konuşacaklardı ama, koyu gri tayyörlü, ak. saçlarını topuz hâlinde tepesine toplamış, tertemiz bir yaşlı kadın birden işe karıştı:

"— Erkekler yeter konuştular artık! Bu toplantı kadınların derdini dinlemek için değil miydi?"

Ak saçlı, koyu gri tayyörlü "teyze" de gine mahallenin dertlerini ele aldı. O da otobüs durağının uzaklığından şikâyetçi idi, o da bütün mahallenin suya, elektriğe kavuşmasını istiyordu. Ama su abonesi gelecek diye mahalle çeşmelerini kaldırmak olamazdı. Gücü yeten vardı, yetmeyen vardı. Fakir bir mahalle çeşmesiz yaşıyamazdı.

En önemli bir dâva da, kanalizasyon dâvası idi. Mahallede ana lâğım diye birşey yoktu. Hastalıklardan nasıl korunduklarım "bir Allah biliyordu."'

"Bir dokun, bin âh işit.."

Söz alan dertli vatandaşlar, kalabalığın ortasına doğru ilerliyor, konuşuyor, sonra yerlerine dönüyorlardı. Söz almadan konuşanlara talimat verenler de çoktu:

Olay ,geçen haftanın başında, Pazartesi. günü, bir gecekondu mahallesi olan Tuztuçayırda geçti. O gün kalabalık bir siyasî kadın topluluğu, aralarına Ankara milletvekillerini, Belediye Meclisi ve İl Genel Meclisi üyelerini alarak, Tuzluçayıra, dert dinlemeye gelmişlerdi.

Tuzluçayır, Ankarada 15 bini mütecaviz gecekonduyu barındıran mahallelerden binidir. Bu mahalleye bundan aşağı-yukarı altı ay önce gi-denler, onu bu defa zor tanıdılar. Gerçekten de hem güzelleşmiş, hem büyüdükçe büyümüştü. Ama gecekondu bü yüdükçe derdi de tabu ki büyüyordu.

Bir yıl önce yürürlüğe girmiş olan 327 sayılı kanun, 31.12.1962 tarihine' kadar yapılan gecekondulara elektrik, • su verilmesini, yol ve kanalizasyon yapılmasını mümkün kılmış, böylece gecekondularda oturan yüzbinlerce insanın asgari medeni ihtiyaçlarını karşılama yoluna gitmiştir. Bu kanuna göre, zaruret karşısında, bir tarihe kadar yapılan gecekondular ıslah edilecek, ıslah edilemiyenler yıkılıp yerine yeni siteler yapılacak, fakat bir tarihten sonra gecekondu, yapımına artık izin verimiyecekti. Fakat uygulama, kanunun belirttiği şekilde olmadı. 1902 tarihine kadar yapılan gecekondular bir türlü donduralamadı. Mahalleler büyüdü ve bazı açıkgözler fakir halkın barınacağı bu yerleri kendilerine birer "ticaret membal" haline getirdiler, gecekonduculuk, apartımancılığın yerini aldı. Şurası bir ger çektir ki, tepelere bir gecede kondurulmuş evlere su, elektrik ve kanalizasyon götürmek gerçekten kolay iş değildir. Muselâ Otobüs tdaresi, hayli uğraşmalardan sonra gecekondu ma-

Gecekondularda hayat
İşte Türkiye

Bir gecekondu
Dert yuvası

hallesine otobüsü gönderecek yolu bulmanın sevinci içindedir, fakat bu arada mahalle de beklenmedik bir yönde tepelere ve kayalara doğru yayılıvermiştir. Tabii o tepelerde de okuyan çocuklar, yol, kanalizasyon, su ve elektrik bekleyenler vardır. O tepelerdekilerin umudu yeni bir seçim de, yeni bir "'geçici" kanun maddesindedir. Bugün gecekondularına göz yumulmasını, yarın da onun kanunen tanınmasını istiyeceklerdir.

Ağlamıyana meme yok!

Bir ziyaretçi, dertli gecekondu sâkinlerine yumuşak bir dille bu gerçekleri anlatmaya çalışıyordu. O âna kadar hiç konuşmayan **gecekondulu** bir yaşlı kadın söze karıştı ve:

"— Haklısın evlâdım, ama meçhul bir lâf vardır, ağlamıyan çocuğa meme verilmez, derler. Bizimkiler onun için ağlarlar. Memeyi daha evvel kaçmak için.." dedi.

Aslında gecekondu mahalleleri arasında büyük bir rekabet de göze çarpmakta ve bu rekabet "yaşama azmi" ile birleşince gerçekten ilginç olmaktadır. Genel olarak gecekondu sa

taleri çok çalışkan kimselerdir. Evlerini kendileri yapanların başlıca kaygusu, çocuklarını okutmaktır. Zaten en az şikâyet konusu olan şey, okul durumudur. Çünkü hemen hemen her mahallenin, ihtiyacı karşılıyacak şekilde ilkokulu vardır. Gecekondu mahallelerindeki manav ve dükkânlar oldukça zengin manzaralıdır. Çocuklar oldukça İyi giyinmişlerdir, sıhhatli görünmektedirler. Genel olarak ailenin geçimi tek kişinin sırtına yüklenmiş değildir. Anne de baba gibi. çalışır ve eve para getirmeğe bakar. Çocuk bir yandan okurken bir yandan da birkaç kuruş kazanma çabasındadır Ayakkabı boyar simit, gazoz satar, çıraklık eder. Bazı çevreler kız çocuklarının çalışmasına karşı hâlâ mutaassıptır. Okuyan kız okur, okuyamıyan evde dikiş, nakış yapar Bazen bununla da para kazanır ama, zaten eğer annesi çalışıyorsa, evdeki kızın başlıca işi kardeşlerine ve eve bakmaktır.

Bir pazar günü, herhangi bir gecekondu mahallesine gitmek gerçekten ilginçtir Basar günleri gecekondu mahalleleri, evlerini, bahçelerini onaranlar, evlerinin önüne lâğım çukuru açanlar, büzleri yerleştirmeye çalışanlarla doludur. Minibüsler ve dolmuşlar vızır vızır islerler. Birçok gecekondu mahallesinin "güzelleştirme" derneği vardır. Bu dernekler, mahalle sâkinlerine işbirliğine yöneltirler. Müşterek birçok iş için para toplanır, beraberce çalışılır. Sefaletine, çeşitli yoksunluklarına, çıplak manzarasına rağmen, gecekondu mahallelerinde devamlı bir çaba, daha iyi yaşama çabası, bir devamlı yükseliş hissedilmektedir. Gecekondu sakinleri "yârına bakan ve yarınını yapan" kimselerdir.

Dert dinleyenler ağır ağır, Tuzluçayırın üst mahallesine doğru çıkıyorlardı. Bunlar eğri-büğrü keçiyolu gibi yollardı. Bîr gecekondulu, ziyaretçilere :

"— Kışın siz gelemezsiniz buraya" dedi.

Yukarki mahallede müthiş bir kavga vardı. Kadınlar çeşme başında, kovalan ellerinde, birbirlerine girmişlerdi.

Sicim kalınlığında akan seçmeden kovaları doldurup evin akşam işine yetişmek kolay değildir. Sırayı bozan açıkgözlere söz söylemek de ayrıca bir meseledir!

Kız Sanat Okulları

Hakkâride akşam kız sanat okulu açılmış. Çevre için bu, gerçekten mutlu bir olaydır. Kız sanat okullarının, bulundukları her yerde kadın dâvasına, kadının sosyal haktan yönünden yardımcı olduklarını görmüşümdür. Kapalı çevresinden kurtulup kendisini bu çatı altına atabilen her gençkız yarına biraz daha umutla bakabilmiş, yüzü bir parçacık olsun gülmüştür. Birçok bölgesinde, kadın kıyafetimi bile henüz ilkel bir taassubun hedefi olmaktan kurtaramadığımız memleketimizde kız sanat enstitülerinin oynadığı rol elbette ki küçümsenemez. Yalnız, değişen zamana uygun olarak bu okulların bazı yenilikleri benimsemesinde büyük fayda vardır. Bunların daha pratik, daha verimli ve prodüktif olacak şekilde memleket kalkınmasında da rol oynamaları ve turizm dâvasına yardımcı olmaları mümkündür.

Turizmin yanızca lüks otel veya ortahalli otel açmakla halledilemiyeceğini düşünen Turizm Bakanlığı, turistik pansiyon isletenlere 4 milyon liralık kredi verileceğini açıklamıştır. Turist için pansiyon dâvasının, daha küçük çapta, ev kadınlarının kiraya verecekleri birkaç yatakla da kısmen halledilebileceğini düşünmek mümkündür. Birçok turistik Avrupa şehrinde görülen manzara zaten budur. Şu halde yurdun muhtelif köşelerinde açılan kız sanat okullarında turizm ile ilgili bir program yapmak ve gençkızlara bu bilgiyi vererek, onları bu yönden, memleket kalkınmasına ve aile bütçesine yardımcı olmaya doğru yöneltmek mümkündür. Anadolunun iç turizmi çeken birçok küçük sayfiye şehri, bu özelliklerini sırf ev kadınlarının uyanıklığına borçludurlar, öyle yerlerimiz vardır ki, barajlarda tek bir otel yokken, ev kadınları fazla odalarını kuraya vermeye başlamışlar, ondan sonra buralarda en lüks oteller, pansiyonlar, lokantalar, kamp yerleri açılmıştır. Fakat evler o kadar temiz, rahat ettiricidir iki, misafirler bunları çoğu zaman otellere tercih etmektedirler.

Öğrencilerin daha kestirme yoldan prodüktif halle gelmeleri, hem kendilerine, hem le topluma faydalı olmaları turistik hatıra eşyası yapmalarıyla mümkündür. İnce bir nakış çok kıymetli birşeydir ama, bugünün ihtiyacını karşılayacak pratik elişleri öğrenciye çok daha büyük faydalar sağlar. Eğer bu işi yurt çapında ve sanat enstitüleri vasıtasile sistemli bir şekilde yürütebilirsek, bugünkü kalitesiz hatıra eşyası yerine çok güzellerini elde edebiliriz. Güzel ve kaliteli hatıra eşyası bugün hem çok nadir bulunmakta ve hem de çok pahalıdır. Etüd edilmiş örneklerle hem kaliteyi düşürmemek, hem de maliyeti yükseltmemek mümkün olacaktır. Kız sanat enstitülerini bugünün anlayışı içinde, bir kat daha değerlendirmek ve daha birçok yeniliklere doğru götürmek mümkündür.

Jale CANDAN

Moda

Üstsüz elbiseler

Üstsüz elbiseler, özellikle gece kıyafetlerinde, ufak bir taviz vererek tekrar meydana çıkmış ve bu defa bütün kadınlar tarafından tutulmuştur, üstsüz elbiselerin yakalan hemen hemen bele kadar açık olup, kocaman dekolte yakadan görünen sutiyen büyük bir saten fiyonk veya puldan işlenmiş bîr küçük süslü band ile kapanmıştır. Yani dekolte, bir noktada cazip bir süsle gizlenmekte ve sonra devam etmektedir. Üstsüz yeni elbiseler daha çok siyah renkte yünlülerden yapılmaktadır.

Ağır gece kıyafetleri için açıklık muhtelif şekillerde ele alınmıştır. Meselâ ten rengi satenle astarlanmış siyah danteller özellikle modadır ve bunların etekleriyle kollan bazen. kürk bandlarla çok değişik bir şekilde süslenmiştir. Vizon rengi dantel gece elbiseleri de çok tutunmuştur.

Uzun gece elbiseleri yanında kısalan, hem de çok kısaları göze çarpmaktadır. Dökük kumaştan yapılmış. boru biçimi bu tip gece elbiselerinin eteği ve yakası pullarla değişik şekillerde işlidir. Fakat mevsimin özelliğini yapan şey, şeffaf pantalonlardır Gine ten rengi satenle astarlanmış olan bu pantolonları, Avrupada kadınlar gece giyinmektedirler. Gece için tümü renkli pullarla işlenmiş bluzlar da çok tutunmuştur. Bunların yuvarlak, açık yakalan vardır ve tam kolsuz olarak biçilmişlerdir.

DEV ÇEKİLİŞTE

7 milyon...

Türkiye İş bankası, şimdiye kadar görülmemiş zenginlikte bir çekiliş yapıyor ve 1 defada tam 7 MİLYON lira tutarında ikramiye dağıtıyor: İstanbulda
50 Apartman Dairesi
5 adet 100.000 lira
5 adet 50.000 lira
10 adet 25.000 lira
50 adet 5.000 lira
1000 adet 1.000 lira ayrıca
35 000 kişiye para ikramiyesi.
DEV ÇEKİLİŞE mutlaka katılınız.
İş Bankasının ikramiye çekilişleri halk huzurunda otomatik makinalarla yapılmaktadır.

TÜRKİYE İŞ BANKASI

paranızın... istikbalinizin emniyeti

(Basılı : A — 12979) — 1306

REKLÂMLARINIZ İÇİN

"BASIN İLÂN KURUMU"

Genel Müdürlük

Cağaloğlu, Türk Ocağı Caddesi No.1

İstanbul

Telefon : 22 43 84 — 22 43 85

Telgraf Adresi : BASIN KURUMU

ŞUBELER

- İstanbul
- Ankara
- İzmir
- Adana
- Bursa
- Diyarbakır
- Erzurum
- Eskişehir
- Konya
- Zonguldak

DIŞ MUHABİRLER

- A.B.D.
- Almanya (Federal)
- Almanya
- Avusturya
- Avustralya
- Belçika
- Bulgaristan
- Çekoslovakya
- Danimarka
- Fransa
- Hollanda
- İngiltere
- İspanya
- İsrail
- İsveç
- İsviçre
- İtalya
- Japonya
- Lübnan
- Macaristan
- Norveç
- Pakistan
- Polonya
- Portekiz
- Romanya
- Yugoslavya
- Yunanistan

istanbul

"Keşanlı" nın Almanya, seferi

Haldun Tanerin "Keşanlı Ali Destanı'' yla Almanyada turneye çıkan Engin Cezzar-Gülriz Sürûri topluluğu geçen ay sonlarında İstanbula dönmüş ve -henüz seyircisinin tükenmediği anlaşılan- bu müzikali Elhamra sinemasında, İstanbul Tiyatrosundan boş kalan saat 18 matinelerinde, yeniden oynamıya başlamıştır.

"Keşanlı'" nın Almanya seferi, 35 kişilik bir İstanbul otobüsüyle yapılmış, alman otobanlarına pek alışık olmadığı anlaşılan otobüs, yolun, güzelliğine dayanamayıp ıstop ettikçe, otuzbeş kişilik topluluk tarafından heyamola ile yürütülmüş ve onaltı günde tam yedibin kilometre yol almıştır.

İlk temsili Köln'de, bin kişilik bir türk topluluğu önünde verilen "Keşanlı",, daha sonra, sırasıyla Bonn, Frankfurt, Stuttgart, Nürenberg ve Münich'te oynanmış, Almanyadaki işçilerimiz kadar alman tiyatroseverlerinin de geniş ilgi Ve takdirini kazanmıştır.

Bu münasebetle alman basınında çıkan yazılardan Tanerin müzikali. Ortaoyunu ve Karagöz gibi geleneksel türk tiyatro tekniğinden faydalanan, epik türde yazılmış, yerli rengi kuvvetli bir sosyal satir eseri olarak vasıflandırılmış, Genco Erkalin sahne düzeni övülmüş, bilhassa tip olarak Ke şanlı Ali (Engin Cezzar), Helacı Şerife Abla - Frankfurter Allgemeine Zeitung'un tiyatro eleştirmecisi tarafından Brecht'in Mutter Courage'ına benzetilen Semiha Berksoy - Sipsi (Aydemir Akbaş) ve Gülriz Sürûrinin çekici oyunu üzerinde durulmuştur.

Gördüğü geniş ilgiye rağmen, "Ke şanlı Ali" - otuzbeş kişilik kalabalık bir toplulukla ve dekor, kostümler seyahat etmenin gerektirdiği ağır mas raflar yüzünden - Almanya turnesinden,-maddi bakımdan, zararla dönmüş, ama mânevi bakımdan, büyük faydalar sağlamış, modern türk tiyatrosu hakkında alman sanatseverleri üzerinde çok olumlu etkiler bırakmıştır.

Oraloğlunda "My Fair Lady"

Oraloğlu Tiyatrosu, mevsimi açan Jean-Paul Sartre'ın "Altona Mah pusları" ndan sonra, şimdi Bernard Shaw'nun ünlü "Pygmalion" komedisinin müzikal versiyonu olan "My Fair Lady" yi Bir Kadın Yarattım" adı altında sahneye koymağa hazırlanmak tadır

Küçük Tiyatroda "Çil Horoz"

Gecekondularda aşk

Oyun : "Çil Horoz". Oyun 3 perde.
Yazan : Oktay Rıfat.
Tiyatro : Devlet Tiyatrosu (Küçük Tiyatro)
Sahneye koyan : Fikret Tartan.
Dekor - Kostüm : Hüseyin Mumcu.
Işık : Kenan Dinçman.

Konu : Büyük şehirlerin yanıbaşında, yerleşmiye başlıyan Kendi yasaları, töreleri, anlak kuralları ve herşeye hakim olan cinsel içgüdüleriyle ayrı bir dünya halinde yaşayan "gecekondular"ın renkli, şiirli ve hüzünlü bir tablosu. Yazar, realist bir fırçayla çizdiği bu tablonun yaratıklarını sahnede bir bir canlandırıyor, komşunun çil horozundan Aytenin kafesteki kuşuna, çamaşırcı Sıdıka'sından şoför Hasan'ına, Arif eniştesinden fabrika işçisi güzel Ayten'ine, dikişçi Sultanından aylak Ahmed'ine varıncaya kadar kişilerini, şimdiye kadar hiçbir oyununda erişemediği bir ustalıkla yaşatıyor. Hem öylesine yaşatıyor ki, bütün mutluluğu şoför Hasan'ın vadettiği - ve oyun boyunca bir "leitmotif" gibi tekrarladığı- "elektriği, suyu, helası içinde kutu gibi bir ev"de, onun "erkek" kollan arasında yaşamakta bulan Aytenin bütün hâyâlleri -kasap Arifin bıçağı altında- yıkılırken seyirci, kendi hayâlleri yıkılmış gibi, irkiliyor ve bir süre koltuğuna mıhlanıp kalıyor.

Oynıyanlar : Sunay Artuk (Ayten), Erol Amaç (Hasan), İlkay Saran (Sıdıka), Serpil Bodrumlu (Sultan), Coşkun Orhon (Arif), Dinçer Sümer (Ahmet).

Beğendiğim :. Yazarın, için için gelişen ve son perde kapanırken bir cinayetle düğümlenen vakasını, kişilerinin mizaçlarını, tutkularını ihtiraslarını bir karakter bütünlüğü içinde belirtmeyi ihmal etmeyerek yürütmekteki başarısı; yarattığı ortamın realist - hatta natüralist - havasını ve dram yapısını zedelemeden oyuna kattığı çok ölçülü şiir payı. Hüseyin Mumcunun bu ortamın havasını besleyen dekoru. Fikret Tartanın bu havayı koruyan dengeli sahne düzeni. İlkay Saranın, teferruatına kadar iyi düşünülmüş ve gerçekleştirilmiş, orijinallerinden farksız çamaşırcı Sıdıka'sı. Erol Amaçın şoför Hasan'da, Coşkun Orhonun Arifte, Dinçer Sümerin Ahmet'de çizdikleri inandırıcı tipler.

Beğenmediğim :. Duygulu - belki fazla duygulu - ve sevimli oyunlarına rağmen "gecekondu" ortamında yerlerini ve realitelerini iyi bulamamış görünen Sultanla Ayten Serpil Bodrumlunun Sultanı, Ahmedin annesi olamıyacak kadar genç, Şoför Hasanın ateşli metresi olamıyacak kadar da "hanım hanımcık'' kalıyor. Sunay Artukun Ayten'i ise, ilk ten arzularıyla kıvranan bir gecekondu yosmasından çok, fakir semtlerin utangaç ve romantik gençkızıdır.

Sonuç : Öyle iken, bütün halinde doyurucu bir oyun. Oktay Rıfatın, tiyatroda, ilk büyük başarısı.

Naciye **FEVZİ**

Hemen hemen bütün dünya sahne terini, çok zengin dekor, kostüm ve kalabalık figürasyonla, yıllar yılı işgal etmiş olan bu - bilhassa müziği - güzel müzikali Lâle Oraloğlunun o küçük sahnesine nasıl sığdıracağı merakla beklenmektedir. Bununla beraber, Oraloğlu Tiyatrosunda sahneye konulacak eserin, cep tiyatroları için düzenlenmiş özel bir versiyon olduğu tahmin edilmektedir. Bu müzikalde rol alacak bellibaşlı sanatçılar şunlardır: Yağız Tanlı, Suna Selen, İhsan Yüce, Venüs Biriz, Cüneyt Türel v. s.

Dormende yeni bir telif

Dormen Tiyatrosu, bu mevsimin ilk yeni oyununu, 11 Kasım akşamından itibaren, Selçuk Kaskanın yazdığı "Almanyadan bir yâr gelir bizlere" adlı bir yerli oyunla sunmıya hazırlanmaktadır. Bilindiği gibi, Selçuk Kaskan, radyo skeçleriyle tanınmış bir yazardır ve bu mevsim başında Şehir Tiyatrosunun Kadıköy bölümünde sahneye konulan ilk oyunu "Dolap Beygiri" büyük bir basarı kazanmıştır.

"Almanyadan bir yâr gelir bizlere" yi Haldun Dormen sahneye koymakta, dekorlarını da Devlet Tiyatrosu dekoratörlerinden Tank Levendoğlu çizmektedir.

Şehir Tiyatrosunda

İstanbul Şehir Tiyatrosu, ilk turda beş yerli oyunu sahnelerine çıkardıktan sonra, şimdi ikinci turda, altı yerli oyunu daha sahnelerine çıkarmak üzere provaya koymuştur.

Bunlar, Vasfi Rıza Zobunun yeniden sahneye koyacağı, Musahipzade Celâlin "Pazartesi, Perşembe" si ile, Zihni Küçümenin yeniden sahneye koyacağı Reşat Nuri Gün tekinin "Hülleci" si ve Toygar Akmanın "Elektronik Beyin" (Reji: Müfit Kiper), Sedat **Veyis Ö**rnekin "Kurt'' (Reji Ergim Köknar), Melih Cevdet Andayın "İçerdikiler" (Reji: Şirin Devrim), Aysel Kılıçın "Haremde'' (Reji: İ. Galip Arcan) adlı odunlarıdır.

Şehir Tiyatrosu bunlardan başka, Selahattin Hilavın, İspanyol yazarı Perdo Calderon'dan çevirdiği "Zalamea Kadısı" adlı oyunun da provalarına başlamıştır. Bu eseri de Tunç Yalman sahneye koyacaktır.

Münir Özkul sahnede

Münir Özkul ve arkadaşları, kurdukları yeni bir toplulukla, tekrar faaliyete geçmişlerdir. Karaca Tiyatroda, saat 18 matibeleri halinde, yalnız pazartesi akşamları saat 21 de oynadıkları ilk oyun. Roger Ferdinand'in "Aşk, **Aşk.** Aşk" adlı komedisidir.

Tanınmış fransız yazarının bu oyununda bellibaşlı rolleri şu sanatçılar oynamaktadırlar: Münir Özkul, Seden Kızıltunç. Aysel Gürel, Faruk Eker, Müşerref Çapın, Özcan Özgün, Süheyl Gürkan ve Filiz Aktan,

Küçük Sahnede "Gözlerimi Kaparım"

Tımarhaneyi boylarsın!..

Oyan : "Gözlerimi kaparım, vazifemi yaparım". Şarkılı ibret 28 tablo, 3 bölüm.

Yazan : Haldun Taner.

Tiyatro : Küçük Sahne (Ulvi Uraz topluluğu).

Sahneye koyan : Ulvi Uraz.

Dekor - Kostüm : Kenan Tat'a.

Işık : Kenan Tatlı.

Konu : 31 Mart vakasından günümüze kadar uzayan bir yakın tarih panoraması. Yazar, bu panorama içinde, iki kahramanının, Vicdanî ile Firuzun oğlu Efruzun, okul sıralarından başlıyarak, sokak adlarıyla beraber değişen devirler boyunca, başlarından geçenleri - ve başlarına gelenleri,- gösteriyor. Vicdanî "gözlerini kapayan, vazifesini yapan", vicdanından başka hiçbir şeyle ilgilenmeyen, dürüst ve saf insan tipidir. Efruz ise her fırsattan nasıl faydalanabileceğini düşünen, kendi çıkarından başka bir şey düşünmeyen bir açıkgöz... Onun için, biri yerinde sayarken öbürü yükseliyor; biri aldatılırken öbürü seviliyor; biri ezilirken öbürü baştacı ediliyor ve sonunda.. tımarhaneyi boyluyor. Yazar, oyun biteceğine yakın, ustalığını gösteriyor, iki; hayat arasındaki uçurumu yaratan sosyal düzensizliğin ancak "koyun sürüsü" olmaktan kurtulmakla giderilebileceğine, Vicdanînin şu son sözleriyle dokunuyor: "... Benden ibret alın, gözünüzü açın, vazifenizi yapın.,,"

Oynıyanlar : Necabettin Yal (Anlatan), Tuncer Necmioğlu (Hoca, Müdür, Rejisör, Profesör), Ulvi Uraz (Vicdanî), Müfit Kiper (Efruz), Alev Koral (Cemalifer, Meralifer, Lâlifer ve Nilüfer),. Türker Tekin (Polis, Gedikli) var,

Beğendiğim : Oyunun birinci bölümüne hakim olan ince mizah, sonra, ikincil bölümden itibaren başlıyan ve finalde en etkili ifadesini bulan sosyal hiciv. Ulvi Urazın -Karagözden ilham alarak gölge oyunlarıyla süslediğikoyu, bir fars havası içinde yürüttüğü sahne düzenine, ikinci bölümün ortalarından sonra, doksan derecelik bir dönüşle -ve komedyenciliğinden aldığı hızla-, vermeği başardığı satir gücü; o nefis Vicdanî kompozisyonu. Necabettin Yalın çok tatlı ve İnandırıcı "Anlatan"ı. Alev Kora'ın dört kadın tipine kazandırdığı dört değişik ve isabetli yüz. Müfit Kiperin (misafir sanatçı) anıtlpatisi içinde bile sevimli kalan ölçülü Efruz'u. Türker Tekinin Polis'te, hele Gedikli'de canlandırdığı gerçek tipler.

Beğenemediğim : Oyunun başındaki okul, karakol, ilk aşk, ilk inkisar sahnelerinin çocuksu kalan ifadeleri; Wagon-Lit Refet Paşanın İstanbul gelişi gibi sahnelerin de, mizah payını "tattıramıyan", "güldürmeyen karikatür"leri...

Sonuç : Eğlenceli ve uyarıcı bir modem ortaoyunu denemesi. Zevkle seyredilen, bol bol gülünen; başarılı bir deneme,

Lûtfi AY

Filmler

"Yaşamak istiyorum"

Robert Wise'ın Oscar armağanı da kazanan -filmin baş kadın oyuncusu Susan Hayward o yılın en iyi kadın oyuncusu seçilmişti- "I Want to Live- Yaşamaik İstiyoruım"u, çevrildiğinin hemen ardından gelen yıl Türkiyede gösberilecekti, gösterilemedi. O günler, belirli bir anlaşma gereğince film bedellerinin transferi konusunda A.B.D. ile bir anlaşma imzalanmış ve bu anlaşmaya dayanarak yurdumuzda oynatılacak Hollywood ürünü filmler, ABD adına USIS - Amerikan Haberler Merkezi - tarafın dan kontrol altına alınmıştı. USIS, bu kontrölunda kraldan daha kıralcıydı. Getirici şirketlerin listelerindi iğneden ipliğe inceliyor, amerikan ha yatını, gerçekleri ile ortaya koyan film lerin Türkiyeye girmesini ve oynatılmasını yasaklıyordu. Herhangi bir direnme konusunda ise, yabancı filmleri sansüre görevli kurula da rahatlıkla dilediği baskıyı yapabiliyordu.

Bu arada Stanley Kubrick'in iki filmi, "The Kiling-Öldürmek", bir soygun olayına polisin de karışması ve yardakçılığı, "Paths of Glory- Zafer Yolları" savaşa karşı çıkmışlığı Stanley Kramerta "On the Beach-Kumsalda"sı atom bombasının yıkıcı etkisini eleştirdiği, Ridhard Brooks'un "The Blackfooard Jungle-Karatahta Cehennemi" amerikan eğitim sisteminin bozukluklarını neşterlediği gerekçeleriyle USIS ve türk sansürünce reddedildiler, ödenecek paralım büyük bir kısmını A.B.D. ödediği içindir ki, getirtici şirketler bu davranışa pek karşı çıkamadılar. Seyircinin de böyle şeylere pek aldırdığı yoktu. Ne getirilirse, önüne ne verilirse onu seyrediyordu.

tik çatlak ses, Hollywood'lu filmcilerden geldi. Türkiyedeki temsilciler, yıllık prodüksiyon listelerinde zaten başlangıçtan beri ayıklama yapıyorlar ve sürekli olarak tam liste yenine seçimli liste satın alıyorlardı. Bu yetmiyormuş gibi yeni seçimli listelerde, bu defa da USIS işe burnunu sokup yeni bir ayıklamaya gidiyor ve satıcılara göre, el elde baş başta kalıyordu. 20 th Century Fox'un Orta Doğu satıcısı, günlerden birgün İstanbula geldi ve getirtirici şirketlere ültimatomunu verdi: Bu, böyle yürümezdi. Türkiyeye bu şartlarla film vermemek en iyi yoldu.

Getirtici şirketler çaresizliklerini ortaya döktüler ve temsilciden hem yardım ve hem de akıl istediler. Temsilci, yolu gösterdi. USIS, direkt olarak Amerikadan alınan filmlerde söz sahibiydi. Halbuki aynı filmler Amerika yerine Orta Doğu bürosundan-bu bürolar Pariste karargâh kurmuşlardır- alındığında, bu tehlike kendiliğinden kalkıyordu. Yapılacak en doğru iş buydu.

Getirtidiler, gösterilen bu yeni yoldan yürüdüler ve kârlı da çıktılar. Çeşitli baskı sebebiyle alınamamış kalite filmler de, bu arada, vizyon sıralarını savdıklarından, satış fiyatlarında önemli indirimlere uğramışlardı. Dolayısıyla bunları ilk elde almakta büyük fayda vardı. Bu yeni sinema mevsiminde göreceğimiz "Kumsalda", "Zafer Yollan", "The Defiant One-Kader Bağlıayınca" ve benzeri filmler, bunlar arasındadır ne gün ışığı ğına çıtan ilk yasak film de Robert Wise'in "I Want To Live-Yaşamak istiyorum"u olmuştur.

Röportaj film

"I want To Live - Yaşamak istiyorum", gerçek bir olayın ve o olayın gerçek kişilerinin hikâyesidir. Hîkayenin çıkış, varış ve bütünlüğü gazeteci Ed Montgomery'nin makaleleri, doküman'ları ve anılarıyla olay kahramanı Barbara Graham'ın yazdığı mektuplardan derlenmedir. Yani, seyircinin alışkın olduğu bir sinema uydurmacılığı v uydurmadan gelme yapma bir düzen. wise'in filminde yoktur. Wise'a düşen de bu çağdaşılık içinde bir bakıma röportaja gelip dayanan bir sinema anlatımına gitmektir, Wise'da "I Want To Live-Yaşamak İstiyorum"da bilinçli olarak bunu yapmıştır. Filmin alışılmışlıktan öteye gidişi, bilinenin çizgisini kırışı, hep bu zorunluktan doğmadır.

Elindeki malzemesine göre wise, sinema ile gazeteciliği birleştirme amacındadır. Bir röportaj yazarının tuttuğu yolu tutmakta, önce ele alacağı, üzerine eğileceği kişisini çağı ve çevresiyle "takdim" etmektedir. "I want To Live-Yaşamak İstiyorum"un ilk giriş resimleri, Barbara Graham'ın hangi çevrelerde yaşadığım, ortamın kadını olduğunu seyircisine çarpıcı bir sıralamada vermekte dir. Kenar köşe semtler, sıcak, çıldırtıra bir caz müziğinde, düşkün erkekler, karanlık yüzlü insanlar, yoksul, etini satarak geçinen kadınlar, her türlü kirli işlere yatkın bir çevrede önüne gelenle yatan, bu arada ahlâk zabitasınca vahşi bir hayvan gibi kovalanan "kahraman" Barbra Graham'i tanıyorsunuz. Barbara Graham o çevrenin insanidir, o çevrede doğmuştur ve ortam bir türlü değişmediğinden, genç kadında da herhangi bir değişme olmamıştır, olmayacaktır.

Barbara Graham, kişilik olarak belirgin değildir, o güçten yoksundur. Daha sonra gelişen olaylar genç kadını güçlendirecek ve direnen, herşeye karşılık, yenilmeden kaçan bir bütün kişiliğin sahibi yapacaktır. Gazeteci Ed Montgomery'nin dokümanlarına dayanarak senaryoyu yazanlar, gerçeklere ellerinin geldiğince sadık kalnaya çalışmışlardır. Senaryocula-

rın olsun, gazeteci Montgomery'nin olsun ve bunların yanı sıra rejisör Robert Wise'ın olsun, amaçlan birdir. Amerikan adalet sistemini eleştirmek ve uygulanan ölüm cezalarının yersizliğini, bu dünyanın medeniyet düzeni içinde bunun çirkinliğini ortaya koymak çabası, filmin başından sonuna kadar sürdürülmektedir. Bu çeşit olaylarda suçlu olması gereken toplum, tereyağından kil çeker gibi kendini temize havale etmekte ve suç, ferdin omuzlarına yıkılmaktadır. Barbara Graham olayı, bunun en elle tutulur örneğidir. Bırakınız toplumu, toplum adına hareketle görevli savcı, sırf kendini kamu önünde başarıya ulaşmış göstermek için bir kadını türlü tuzaklarla ölüme . tereddütsüzce gönderebilmektedir. Basın, bütünüyle tiraj peşindedir ve ön yargılarla okur avına çıkmaktadır.

Barbara Graham, gerçekten suçta mudur, değil midir? Bunu filmin sonuna kadar ne senaryocuları ve ne de Robert Wise, seyircilerine kesinlikte belli etmemektedirler. Ama aradaki soru işaretini de kolaycacık sayıvermektedirler. Bir yerden sonra işi karanlık, bir tülün ardına sokup Barbara Graham'dan yana çıkmakta ve seyircilerini de ardları sıra götürmektedirler,

Genç kadın, ahlâk zabıtasının eline düşmekte, fuhuş suçundan hapisaneye girmekte ve bir süre yatmaktadır. Çıkışında kendisine bir hayat hazırlanıp topluma yeni baştan kazandırılma çabasını gösterecek herhangi bir ilgi ite karşılaşmadığından yine eski hayatına dönmekte ve başına yeni yeni işler gelmektedir.

Sinir harbi

Genç kadın, hapisten çıktıktan sonra, ilk yakın ve sıcak ilgiyi bir bar garsonundan görüyor. Sahte çek süreceği sırada, sivil polisi tanıyan garson, genç kadını uyarıyor ve böylece iki insan arasında bir ilişki kuruluyor. Bu ilişki, giderek evlenme ve bir çocuk yapma ile sonuçlanacak ve Barbara Graham, bir yıllık kısa bir dönemde mutlu olabilecektir.

Çevre değiştirmeyen ve bu gücü kendisinde toplumda *ve* karşısındakinde bulamayan Barbara Graham için, ayni katın insanı ne kadar süreli bir mutluluk sağlayabilecektir? Bir yılın sonunda iki insan arasında beklenen çatışmalar başlıyor. Çocuk, bağlayıcı değil, tam terdi, çözücü bir rol oynuyor. Çok alt kattan gelme erkek, içinde yaşadığı katın ve çevrenin gereklerini yerine getiriyor: Çalışmayı sevmiyor, içki içiyor ve uyuşturucu madde kullanıyor. Barbara Graham, kendisinden beklenmeyen bir savaşçılıkla direniyor. Mutluluk, kısa süreli hayatında rastladığı, fakat tadına bir türlü doyamadığı bir duygudur. Bunun için ne fedakârlık lazımsa yapmaktan kaçınmıyor. Bu oluş, karşısındaki erkeği sömürgeciliğe götürüyor. Durmaksızın Barbara'ya baskı yapıyor ve onu sömürüyor. Bundan sonrasında kadınlık onuru, Barbara'yı direnmekten alakoyuyor ve isyan ettiriyor. Kocasıyla çatışıyorlar ve ayrılıyorlar.

Yalnız kalan genç kadın için yapacağı tek şey, bildiği ve elinden geldiği işe dönmektir. Barbara da ona yapıyor. Karanlık insanların arasına yanaşıyor. Bunun öncesinde ise, küçük dolandırıcılıklara başvuruyor, sahte ve karşılıksız çek sürüyor. Polisçe bu suçlardan da mimli olduğu için korkuyor ve sığınacak yer olarak eski arkadaşlarını buluyor. Küçük soygun olaylarında Barbara erketelik, kurban düşürücü ve plânın kadın yürütücüsü oluyor. Fakat eski Barbara ile yeni Barbara arasında bir küçük fark vardır: Barbara artık sorumluluk duygusu taşımaktadır ve anadır. Bu yüzden büyük işlere girmekten kaçınıyor. Ama çetenin bir soygun sırasında işlediği bir cinayet olayına önce adı, sonra kendi karışıyor ve giderek cinayet suçu Barbara'nın üzerine yıkılıyor. Barbara bunu duruşması sırasında ne savcıya ve ne de Jüriye ispatlamak imkânına sahiptir. Evinde küçük çocuğuyla kaldığı bir sırada işlenen cinayeti kabullenmiyor, reddediyor. Çete ise, İsrarla cinayetin Barbara tarafından işlendiğini ileri sürüyor. Başlangıçta işi pek ciddiye almayan Barbara, sonra sonra durumun korkunçluğu karşısında çaresizliğe düşüyor. Yapılmamış ve yapmadığı bir şeyi itirafa zorlayan polise ve savcıya direniyor. Buna karşılık da savcı ve polis küçük oyunlara başvuruyorlar. Barbara'yı jüri önünde suçlu göstermek için Barbara'nın çaresizliğinden yararlanıyorlar, araya sahte kişiler sokuyorlar. Sisteme göre, seçimle işbasına getirilen savcı, yeni seçimlerde kamu oyuna zaferlerle çıkmak zorunda olduğu için, her çareyi "mubah" sayıyor. Mafcyavelci bir davranışın sonunda Barbara, göz göre göre suçlandırılıyor ve etki altındaki jüri, oyunun farkına varmayarak, "suçlu" kararıyla Barbara'yı ölüme itiyor.

Neden sonra..

Jüriyi etkileyen yalnızca polisin ve savcının tiksinti verici küçük oyunları değildir. Basın da tiraj kaygısıyla Barbara'yı kahraman, fakat suçlu kılıyor. Öylesine bir başköşeye oturtuluyor ki Barbara gazetelerin - dolay - sıyla toplumun- sevimli, fakat gerçek kaatili oluyor.

Wise bütün bu gelişmeleri, hiç karışmıyor intibaı verdirerek sabırla ve bir gazeteci çalışkanlığıyla izliyor. "I Want To Live- Yaşamak İstiyorum" un bundan sonrası, Barbara Graham'ın ölümü bekleyişi ve ölüme gidişi ila ölümü arasında eşit bölümlere ayrılmıştır. Hatasını geç de olsa görüp. Barbara Graham'ın suçsuzluğunu anlayan gazeteci Ed Montgomery, bu defa da kurtulması uğrunda elinden geleni yapmağa çalışıyor ama, çabası boşuna gidecektir. Kanun ve toplum, Barbara'yı daha önceki çalışmalarıyla mahkûm etmiştir bile.

Barbara Graham bir süre de kurtuluş umudunu yaşıyor. Adalet sistemi, suçluyu ölüme mahkûm ekmektedir ama, hemen öldürmemektedir. Bir takım kurtuluş umudu getirerek kapılan açık bırakmıştır. Gazeteci, bilinçsizce bu kapılan tek tek aralayıp kurtuluş umudunu arıyor ve arada Barbara Graham'ın çekmekte olduğu işkenceyi artırdıkça artırıyor.

Sonunda genç kadın ölüme gidiyor. Seyirci sinir krizlerinin eşiğine geldi gelecektir. Filme karşı çıkıyor. Filme karşı çıkması demek filmin bildirisine karşı çıkmak değildir; tam tersi, ondan yana olmak demektir. Nitekim "I want To Live - Yaşamak İstiyorum" un eleştiricisi. Wise'in başarılı sinemasıyla birleşerek seyircide istenen tepkiyi yaratıyor. Böylece Wise, filmografyasnın en başarılı ve en namuslu filmini vermiş oluyor ki, Hollywood ölçüleri içinde bu, hem prodüktörü Walter wanger ve hem rejisörü Robert Wise için küçümsenmemesi gereken bîr basarıdır.

YALNIZ
U.S.ROYAL
LÂSTİKLERİNDE
CVC
VARDIR
CVC, lâstiğin gövde ve sırtının birbirinden ayrılmasını tamamen bertaraf eden harika bir

(Basın: 1356 — 1295)